

SEANCES DU VENDREDI 30 JUIN 1989
VERGADERINGEN VAN VRIJDAG 30 JUNI 1989ASSEMBLEE
PLENAIRE VERGADERINGSEANCE DE L'APRES-MIDI
NAMIDDAGVERGADERING

SOMMAIRE:

MESSAGES:

Page 3009.
Chambre des représentants.

COMMUNICATIONS:

Page 3010.
1. Cour d'arbitrage.
2. Conseil de l'Europe.
3. Dépenses en marge du budget.

DEMISSION D'UN SENATEUR:

Page 3010.

PROJETS DE LOI ET INTERPELLATION (Discussion):

Projet de loi contenant le budget du ministère des Affaires étrangères, du Commerce extérieur et de la Coopération au Développement pour l'année budgétaire 1989.

Projet de loi ajustant le budget du ministère des Affaires étrangères, du Commerce extérieur et de la Coopération au Développement de l'année budgétaire 1988.

Ann. parl. Sénat de Belgique — Session ordinaire 1988-1989
Parlem. Hand. Belgische Senaat — Gewone zitting 1988-1989

INHOUDSOPGAVE:

BOODSCHAPPEN:

Bladzijde 3009.
Kamer van volksvertegenwoordigers.

MEDEDELINGEN:

Bladzijde 3010.
1. Arbitragehof.
2. Raad van Europa.
3. Uitgaven buiten de begroting.

ONTSLAG VAN EEN SENATOR:

Bladzijde 3010.

ONTWERPEN VAN WET EN INTERPELLATIE (Beraadslaging):

Ontwerp van wet houdende de begroting van het ministerie van Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking voor het begrotingsjaar 1989.

Ontwerp van wet houdende aanpassing van de begroting van het ministerie van Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking voor het begrotingsjaar 1988.

Interpellation jointe de M. Falise au ministre des Affaires étrangères sur « les événements de Chine ».

Crédits « Affaires étrangères » :

Discussion (Reprise). — *Orateurs*: MM. De Bremeaeker, Suykerbuyk, Falise (interpellation), M. Eyskens, ministre des Affaires étrangères, p. 3010.

Crédits « Commerce extérieur » :

Discussion. — *Orateurs*: MM. Bockstal, Noerens, De Belder, M. Eyskens, ministre des Affaires étrangères, p. 3017 et p. 3021.

Crédits « Coopération au Développement » :

Discussion. — *Orateurs*: MM. Noerens, Verschueren, Péciaux, Van Eetvelt, Mme Hanquet, MM. Janzegers, Lenfant, Mme Mayence-Goossens, M. Baert, p. 3024.

Projet de loi modifiant la loi du 12 janvier 1978 relative à la protection de la faune et de la flore dans l'Antarctique.

Discussion générale. — *Orateurs*: MM. De Bremeaeker, rapporteur, De Cooman, Mme Aelvoet, M. Eyskens, ministre des Affaires étrangères, p. 3022.

Discussion et vote des articles, p. 3024.

VERIFICATION DE POUVOIRS:

Page 3020.

PROPOSITIONS DE LOI (Dépôt):

Page 3033.

M. de Wasseige. — Proposition de loi modifiant le Code des impôts sur les revenus et créant un Fonds pour la paix.

MM. Crucke et Content. — Proposition de loi modifiant l'article 269bis du Code judiciaire.

Toegevoegde interpellatie van de heer Falise tot de minister van Buitenlandse Zaken over « de gebeurtenissen in China ».

Kredieten « Buitenlandse Zaken » :

Beraadslaging (Hervatting). — *Sprekers*: de heren De Bremeaeker, Suykerbuyk, Falise (interpellatie), de heer Eyskens, minister van Buitenlandse Zaken, blz. 3010.

Kredieten « Buitenlandse Handel » :

Beraadslaging. — *Sprekers*: de heren Bockstal, Noerens, De Belder, de heer Eyskens, minister van Buitenlandse Zaken, blz. 3017 en blz. 3021.

Kredieten « Ontwikkelingssamenwerking » :

Beraadslaging. — *Sprekers*: de heren Noerens, Verschueren, Péciaux, Van Eetvelt, mevrouw Hanquet, de heren Janzegers, Lenfant, mevrouw Mayence-Goossens, de heer Baert, blz. 3024.

Ontwerp van wet tot wijziging van de wet van 12 januari 1978 betreffende de bescherming van de fauna en de flora in het Zuidpoolgebied.

Algemene beraadslaging. — *Sprekers*: de heren De Bremeaeker, rapporteur, De Cooman, mevrouw Aelvoet, de heer Eyskens, minister van Buitenlandse Zaken, blz. 3022.

Beraadslaging en stemming over de artikelen, blz. 3024.

ONDERZOEK VAN GELOOFSBRIEVEN:

Bladzijde 3020.

VOORSTELLEN VAN WET (Indiening):

Bladzijde 3033.

De heer de Wasseige. — Voorstel van wet tot wijziging van het Wetboek van de inkomstenbelastingen en tot oprichting van een Vredesfonds.

De heren Crucke en Content. — Voorstel van wet tot wijziging van artikel 269bis van het Gerechtelijk Wetboek.

PRESIDENCE DE M. SWAELEN, PRESIDENT VOORZITTERSCHAP VAN DE HEER SWAELEN, VOORZITTER

Le procès-verbal de la dernière séance est déposé sur le bureau.
De notulen van de jongste vergadering worden ter tafel gelegd.

La séance est ouverte à 14 h 45 m.
De vergadering wordt geopend te 14 h 45 m.

MESSAGES — BOODSCHAPPEN

M. le Président. — Par messages du 29 juin 1989, la Chambre des représentants transmet au Sénat, tels qu'ils ont été adoptés en sa séance de ce jour :

1° Le projet de loi contenant le budget du ministère des Travaux publics pour l'année budgétaire 1989;

Bij boodschappen van 29 juni 1989, zendt de Kamer van volksvertegenwoordigers aan de Senaat, zoals zij ter vergadering van die dag werden aangenomen :

1° Het ontwerp van wet houdende de begroting van het ministerie van Openbare Werken voor het begrotingsjaar 1989;

2° Le projet de loi ajustant le budget du ministère des Travaux publics de l'année budgétaire 1988;

2° Het ontwerp van wet houdende aanpassing van de begroting van het ministerie van Openbare Werken van het begrotingsjaar 1988;

3° Le projet de loi ajustant le budget du ministère des Travaux publics pour l'année budgétaire 1989;

3° Het ontwerp van wet houdende aanpassing van de begroting van het ministerie van Openbare Werken voor het begrotingsjaar 1989;

4° Le projet de loi contenant le budget de l'Education nationale — régime français — pour l'année budgétaire 1989;

4° Het ontwerp van wet houdende de begroting van Onderwijs — Franstalig regime — voor het begrotingsjaar 1989;

5° Le projet de loi ajustant le budget de l'Education nationale — régime français — de l'année budgétaire 1988;

5° Het ontwerp van wet houdende aanpassing van de begroting van Onderwijs — Franstalig regime — van het begrotingsjaar 1988;

6° Le projet de loi ouvrant au budget de l'Education nationale — régime français — pour l'année budgétaire 1989, des crédits au paiement de dépenses relatives à des créances pour années antérieures;

6° Het ontwerp van wet waarbij op de begroting van Onderwijs — Franstalig regime — voor het begrotingsjaar 1989, kredieten worden geopend bestemd voor de betaling van uitgaven met betrekking tot schuldvorderingen voor vorige jaren;

7° Le projet de loi contenant le budget de l'Education nationale — régime néerlandais — pour l'année budgétaire 1989;

7° Het ontwerp van wet houdende de begroting van Onderwijs — Nederlandstalig regime — voor het begrotingsjaar 1989;

8° Le projet de loi ajustant le budget de l'Education nationale — régime néerlandais — de l'année budgétaire 1988;

8° Het ontwerp van wet houdende aanpassing van de begroting van Onderwijs — Nederlandstalig regime — van het begrotingsjaar 1988;

9° Le projet de loi ouvrant au budget de l'Education nationale — régime néerlandais — pour l'année budgétaire 1989, des crédits destinés au paiement de dépenses relatives à des créances pour années antérieures;

9° Het ontwerp van wet waarbij op de begroting van Onderwijs — Nederlandstalig regime — voor het begrotingsjaar 1989, kredieten worden geopend bestemd voor de betaling van uitgaven met betrekking tot schuldvorderingen voor vorige jaren;

10° Le projet de loi contenant le budget de l'Education nationale — secteur commun aux régimes français et néerlandais — pour l'année budgétaire 1989;

10° Het ontwerp van wet houdende de begroting van Onderwijs — gemeenschappelijke sector van de Franstalige en Nederlandstalige regimes — voor het begrotingsjaar 1989;

11° Le projet de loi ajustant le budget de l'Education nationale — secteur commun aux régimes français et néerlandais — de l'année budgétaire 1988.

11° Het ontwerp van wet houdende aanpassing van de begroting van Onderwijs — gemeenschappelijke sector van de Frans-

talige en Nederlandstalige regimes — van het begrotingsjaar 1988.

— Inscrits à l'ordre du jour.

Op de agenda geplaatst.

Par messages du même jour, la Chambre des représentants fait connaître au Sénat qu'elle a adopté, tels qu'ils lui ont été transmis par le Sénat, les projets de loi :

1° Contenant le budget du ministère des Affaires économiques pour l'année budgétaire 1989;

Bij boodschappen van dezelfde dag, deelt de Kamer van volksvertegenwoordigers mede dat zij heeft aangenomen, zoals zij haar door de Senaat werden overgezonden, de ontwerpen van wet :

1° Houdende de begroting van het ministerie van Economische Zaken voor het begrotingsjaar 1989;

2° Modifiant la loi du 19 décembre 1974 organisant les relations entre les autorités publiques et les syndicats des agents relevant de ces autorités et la loi du 1er septembre 1980 relative à l'octroi et au paiement d'une prime syndicale à certains membres du personnel du secteur public et aux chômeurs mis au travail dans ce secteur;

2° Tot wijziging van de wet van 19 december 1974 tot regeling van de betrekkingen tussen de overheid en de vakbonden van haar personeel en van de wet van 1 september 1980 betreffende de toekenning en de uitbetaling van een vakbondspremie aan sommige personeelsleden van de overheidssector en aan de in die sector tewerkgestelde werklozen;

3° Contenant le budget de la Gendarmerie pour l'année budgétaire 1989;

3° Houdende de begroting van de Rijkswacht voor het begrotingsjaar 1989;

4° Ajustant le budget de la Gendarmerie de l'année budgétaire 1988;

4° Houdende aanpassing van de begroting van de Rijkswacht van het begrotingsjaar 1988;

5° Contenant le budget de ministère de la Défense nationale pour l'année budgétaire 1989;

5° Houdende de begroting van het ministerie van Landsverdediging voor het begrotingsjaar 1989;

6° Ajustant le budget du ministère de la Défense nationale de l'année budgétaire 1988;

6° Houdende aanpassing van de begroting van het ministerie van Landsverdediging van het begrotingsjaar 1988;

7° Contenant le budget du ministère de l'Intérieur et de la Fonction publique pour l'année budgétaire 1989;

7° Houdende de begroting van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Openbaar Ambt voor het begrotingsjaar 1989;

8° Ajustant le budget du ministère de l'Intérieur et de la Fonction publique de l'année budgétaire 1988;

8° Houdende aanpassing van de begroting van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Openbaar Ambt van het begrotingsjaar 1988;

9° Contenant le budget des Services du Premier ministre pour l'année budgétaire 1989;

9° Houdende de begroting van de Diensten van de Eerste minister voor het begrotingsjaar 1989;

10° Contenant le budget du ministère de la Prévoyance sociale pour l'année budgétaire 1989;

10° Houdende de begroting van het ministerie van Sociale Voorzorg voor het begrotingsjaar 1989;

11° Contenant le budget du ministère de la Justice pour l'année budgétaire 1989;

11° Houdende de begroting van het ministerie van Justitie voor het begrotingsjaar 1989;

12° Contenant le budget du ministère des Communications pour l'année budgétaire 1989;

12° Houdende de begroting van het ministerie van Verkeerswezen voor het begrotingsjaar 1989;

13° Ajustant le budget du ministère des Communications de l'année budgétaire 1988.

13° Houdende aanpassing van de begroting van het ministerie van Verkeerswezen voor het begrotingsjaar 1988.

— Pris pour notification.

Voor kennisgeving aangenomen.

COMMUNICATIONS — MEDEDELINGEN

Cour d'arbitrage — Arbitragehof

M. le Président. — Par dépêche du 29 juin 1989, la Cour d'arbitrage notifie au Sénat, en application de la loi du 28 juin 1983 portant l'organisation, la compétence et le fonctionnement de la Cour d'arbitrage, une copie d'un arrêt prononcé en cause de la demande en suspension des articles 49 et 50 de la loi-programme du 30 décembre 1988, introduite par l'« Union professionnelle des entreprises d'assurances belges et étrangères opérant en Belgique » et autres (numéro du rôle 139).

Bij dienstbrief van 29 juni 1989, notificeert het Arbitragehof aan de Senaat, bij toepassing van de wet van 28 juni 1983 houdende de oprichting, de bevoegdheid en de werking van het Arbitragehof, een afschrift van het arrest uitgesproken in zake de vordering tot schorsing van de artikelen 49 en 50 van de programmawet van 30 december 1988, ingesteld door de « Beroepsvereniging der Belgische en buitenlandse verzekeringsondernemingen werkzaam in België » en andere (rolnummer 139).

— Pris pour notification.

Voor kennisgeving aangenomen.

Par dépêches des 28 et 29 juin 1989, la Cour d'arbitrage notifie également au Président du Sénat, en application de l'article 76 de la loi spéciale du 6 janvier 1989 sur la Cour d'arbitrage :

1. Le recours en annulation et la demande en suspension des articles 17, 24 et 25 à 29 de la loi-programme du 30 décembre 1988 (numéro du rôle 144);

Bij dienstbrieven van 28 en 29 juni 1989, notifieert het Arbitragehof eveneens aan de Voorzitter van de Senaat, bij toepassing van artikel 76 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof :

1. Het beroep tot vernietiging en de vordering tot schorsing van de artikelen 17, 24 en 25 tot en met 29 van de programmawet van 30 december 1988 (rolnummer 144);

2. Le recours en annulation partielle du décret des mines de la Région wallonne du 7 juillet 1988 (numéro du rôle 143).

2. Het beroep tot gedeeltelijke vernietiging van het decreet « des mines » van het Waalse Gewest van 7 juli 1988 (rolnummer 143).

— Pris pour notification.

Voor kennisgeving aangenomen.

Conseil de l'Europe — Raad van Europa

M. le Président. — Par lettre du 9 juin 1989, le président du Conseil de l'Europe transmet le texte :

— De la déclaration du Comité des ministres sur le rôle futur du Conseil de l'Europe dans la construction européenne, adoptée dans le cadre de la célébration du 40e anniversaire du Conseil de l'Europe, le 5 mai 1989;

Bij brief van 9 juni 1989 zendt de voorzitter van de Raad van Europa de tekst over :

— Van de verklaring van het Comité van ministers over de toekomstige rol van de Raad van Europa en de Europese eenmaking, aangenomen naar aanleiding van de 40e verjaardag van de Raad van Europa, op 5 mei 1989;

— De la résolution n° 917 relative à un statut d'invité spécial auprès de l'assemblée parlementaire, adoptée par l'assemblée parlementaire au cours de la première partie de la 41e session, le 11 mai 1989.

— Van de resolutie nr. 917 betreffende het statuut van speciaal genodigde in de parlementaire vergadering, aangenomen door de parlementaire vergadering tijdens het eerste gedeelte van de 41e zitting, op 11 mei 1989.

— Renvoyé à la commission des Relations extérieures.

Verwezen naar de commissie voor de Buitenlandse Betrekkingen.

Dépenses en marge du budget — Uitgaven buiten de begroting

M. le Président. — En application de l'article 24, alinéa 2, de la loi du 28 juin 1963 modifiant et complétant les lois sur la comptabilité de l'Etat, le Premier ministre a donné connaissance au Sénat, par dépêche du 28 juin 1989, de la délibération (n° 3065), prise par le Conseil des ministres et relative à des dépenses faites en marge du budget.

Overeenkomstig artikel 24, 2e lid, van de wet van 28 juni 1963 tot wijziging en aanvulling van de wetten op de rijkscomptabiliteit heeft de Eerste minister, bij dienstbrief van 28 juni 1989, aan de Senaat kennis gegeven van de beraadslaging (nr. 3065), door de Ministerraad getroffen betreffende uitgaven gedaan buiten de begroting.

— Renvoi à la commission des Finances.

Verwezen naar de commissie voor de Financiën.

M. le Président. — Il est donné acte de cette communication au Premier ministre.

Van deze mededeling wordt aan de Eerste minister akte gegeven.

ONTSLAG VAN EEN SENATOR

DEMISSION D'UN SÉNATEUR

De Voorzitter. — Bij brief van 23 juni 1989 heeft de heer Vanroy, senator gekozen door de provincieraad van Antwerpen, mij laten weten dat hij, met ingang van 1 oktober 1989, van zijn mandaat afziet.

Par lettre du 23 juin 1989, M. Vanroy, sénateur élu par le conseil provincial d'Anvers, m'a fait savoir qu'il renonce à son mandat à partir du 1er octobre 1989.

— Voor kennisgeving aangenomen.

Pris pour notification.

ONTWERP VAN WET HOUDENDE DE BEGROTING VAN HET MINISTERIE VAN BUITENLANDSE ZAKEN, BUITENLANDSE HANDEL EN ONTWIKKELINGSSAMENWERKING VOOR HET BEGROTINGSJAAR 1989

ONTWERP VAN WET HOUDENDE AANPASSING VAN DE BEGROTING VAN HET MINISTERIE VAN BUITENLANDSE ZAKEN, BUITENLANDSE HANDEL EN ONTWIKKELINGSSAMENWERKING VOOR HET BEGROTINGSJAAR 1988

Hervatting van de algemene beraadslaging

TOEGEVOEGDE INTERPELLATIE VAN DE HEER FALISE TOT DE MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN OVER « DE GEBEURTENISSEN IN CHINA »

PROJET DE LOI CONTENANT LE BUDGET MINISTÈRE DES AFFAIRES ÉTRANGÈRES, DU COMMERCE EXTÉRIEUR ET DE LA COOPÉRATION AU DÉVELOPPEMENT, POUR L'ANNÉE BUDGÉTAIRE 1989

PROJET DE LOI AJUSTANT LE BUDGET DU MINISTÈRE DES AFFAIRES ÉTRANGÈRES, DU COMMERCE EXTÉRIEUR ET DE LA COOPÉRATION AU DÉVELOPPEMENT DE L'ANNÉE BUDGÉTAIRE 1988

Reprise de la discussion générale

INTERPELLATION JOINTE DE M. FALISE AU MINISTRE DES AFFAIRES ÉTRANGÈRES SUR « LES ÉVÉNEMENTS DE CHINE »

De Voorzitter. — Wij hervatten de algemene beraadslaging over de ontwerpen van wet betreffende de begroting van het ministerie van Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking met de voortzetting van de bespreking van de budgettaire gegevens in verband met de kredieten « Buitenlandse Zaken », waaraan de interpellatie van de heer Falise is toegevoegd.

Nous reprenons la discussion générale des projets de loi relatifs au budget du ministère des Affaires étrangères, du Commerce extérieur et de la Coopération au Développement par la poursuite de l'examen des données budgétaires relatives aux crédits « Affaires étrangères », auquel est jointe l'interpellation de M. Falise.

Het woord is aan de heer De Bremaeker.

De heer De Bremaeker. — Mijnheer de Voorzitter, we willen beginnen met onze teleurstelling uit te drukken in verband met het feit dat het akkoord van Schengen, waarbij het grensoverschrijdend verkeer van goederen en diensten tussen de Benelux-landen, de Duitse Bondsrepubliek en Frankrijk vanaf 1 januari 1990 even vlot zou verlopen als tussen de Benelux-landen momenteel onderling het geval is, op de helling komt te staan. De Westduitse minister van Binnenlandse Zaken zou immers hebben verklaard dat, om diverse redenen, — waarbij de vrije doorgang van drugs tussen Nederland en Duitsland werd aangehaald — de afschaffing van de grenscontrole tussen zijn land en de Benelux-landen en Frankrijk vanaf 1 januari 1990 niet zou kunnen doorgaan.

Aangezien dit akkoord van Schengen een hoeksteen is van een vrij en nagenoeg onbelemmerd grensoverschrijdend verkeer — vergeten we ook niet dat Italië de vergaderingen over dit akkoord tussen de Benelux-landen, de Duitse Bondsrepubliek en Frankrijk volgde in de hoedanigheid van waarnemer — is de beslissing van de Duitse Bondsrepubliek des te spijtiger en dreigt de uiteindelijke realisatie nog jaren te worden uitgesteld in het kader van een Europese eenmaking die nog zeer lang zal duren en slechts schoorvoetend zal vooruitgaan.

Kan volgens de minister de houding van de Westduitse regering nog worden beïnvloed en is de Belgische regering daartoe bereid?

Diverse collega's hebben hier gesproken over de eenmaking van Europa. Thans blijkt dat een fundamenteel beginsel, namelijk de vrije grensovergang van goederen en personen tussen de Benelux-landen, de Duitse Bondsrepubliek en Frankrijk misschien onmogelijk wordt op 1 januari 1990.

Het zij ons toegestaan, mijnheer de minister, na deze korte inleiding, over diverse onderwerpen, naar het standpunt van de Belgische regering te vragen.

Een eerste onderwerp is de diplomatieke erkenning door onze regering van Palestina, voorlopig bestuurd door de PLO. In het kamerverslag over de begroting van Buitenlandse Zaken wordt verwezen naar de houding van de twaalf Staten van de Europese Gemeenschap met de zin: « De Twaalf hebben de gematigde beslissingen die door de PLO werden genomen op de bijeenkomst van de Nationale Palestijnse Raad van 13 november 1988

in Algiers als een positieve stap begroet. Wat betreft de eenzijdige uitroeping van een onafhankelijke Palestijnse Staat hebben ze herhaaldelijk gesteld dat ze geen principiële bezwaren hebben tegen het bestaan van een Palestijnse Staat, maar dat op het vlak van het internationaal recht de constitutieve elementen voor deze nieuwe Staat nog niet aanwezig zijn en dat juist daarom een internationale conferentie nodig is, teneinde het eventueel resultaat van onderhandelingen ter zake te garanderen. »

Kan de minister ons meer in het bijzonder meedelen welke constitutionele elementen van het internationaal recht vereist zijn voor de nieuwe Staat? Als er een internationale conferentie nodig is om het bestaan en de diplomatieke erkenning van die Staat te realiseren, is België dan bereid actief mee te werken aan de erkenning van de Staat Palestina of zal België zich verschuilen achter een collectieve houding van de Twaalf?

Met een verfrissende eigen visie zou België zich scharen in de rij van bepaalde Eerste ministers van de Europese Gemeenschap. Zo zou België de officiële vertegenwoordiger van de PLO in België een eigen statuut kunnen toekennen verschillend van dat van een ambassadeur, maar toch iets meer dan dat van de gewone vreemdeling die zelfs een werkvergunning nodig heeft om hier te verblijven. Toevallig zat ik vanmiddag tegenover de heer Armali, vertegenwoordiger van de PLO in ons land. Een verbetering van zijn diplomatiek statuut zou hij, zo vertelde hij mij, ten eerste waarderen. Wij zouden overigens niet de eersten zijn in de Europese Gemeenschap om dit te doen. Frankrijk en Italië hebben reeds een initiatief in die zin genomen.

Een tweede onderwerp betreft de volksrepubliek China, meer bepaald de activiteiten in eigen land rondom wat er in de volksrepubliek China gebeurt. De Belgische Senaat heeft onlangs in een resolutie uiting gegeven aan zijn afkeer van de harde lijn van de bewindslieden in de volksrepubliek China. Op de inhoud van die resolutie hoeven we dus niet terug te komen.

We hadden wel graag van de minister van Buitenlandse Zaken een antwoord gekregen op de volgende vragen:

1. Wordt een resolutie van het Parlement door de regering overgemaakt aan de diplomatieke vertegenwoordigers van de volksrepubliek China in ons land of is zo een resolutie slechts een tijdelijke uiting van een parlementaire mening, die al dan niet door iedereen wordt gedeeld?

2. Er wordt gesproken over het verbreken van diverse contacten met de volksrepubliek China. Indien wij het kamerverslag mogen geloven, dan is de Belgische reactie zeer symbolisch. Zo werden er officiële contacten opgezegd, meer bepaald de afspraken van de ministers Urbain en Geens in het kader van het bezoek aan Brussel van de Chinese minister van Buitenlandse Economische en Handelsbetrekkingen Zeng Tuobin. Graag hierover meer uitleg.

3. Is België ook overgegaan tot meer concrete maatregelen, zoals het stopzetten of onderbreken van leningen van Staat tot Staat? Zo ja, in welke orde van grootte?

4. Werd er een einde gemaakt aan economische missies? Zo ja, aan welke? Ging het om Belgische missies naar de volksrepubliek China of om Chinese missies naar België?

5. Er zouden een paar honderd Belgen in de volksrepubliek China verblijven. Ik vermoed dat zij ginds in projecten zijn ingeschakeld. Kan de minister een overzicht geven van die projecten en kan hij ons meedelen wat ermee is gebeurd?

Tot daar, mijnheer de Voorzitter, de onderwerpen die ik bij de behandeling van de begroting wilde te berde brengen. Graag kreeg ik hierop een antwoord. (*Applaus.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Suykerbuyk.

De heer Suykerbuyk. — Mijnheer de Voorzitter, zoals de heer De Bremaeker wil ook ik in het kader van de begroting de minister ondervragen over het akkoord van Schengen. De heer De Bremaeker vroeg de minister of het akkoord van Schengen op de helling is gezet. Dit is mijns inziens een te vage vraag om de juiste toestand te weten te komen. Het interesseert ons allen te weten wat er begin deze week eigenlijk is gebeurd.

Het akkoord van Schengen omvat heel wat aspecten, zoals het personenverkeer en goederenvervoer, de drugbestrijding, de uniformisering van de reglementering op het wapenbezit, het opzetten van het *Schengen System Information*, samenwerking tussen de verscheidene politiediensten. Van Duitse zijde zou verklaard zijn dat men het Schengenverdrag opgeeft. Betekent dit dat de besprekingen geblokkeerd zijn of helemaal opgezegd? Of betekent dit dat de ondertekening van het verdrag, die op het einde van de maand zou plaatshebben, is uitgesteld? Het is belangrijk hierover nauwkeurige informatie te krijgen.

Van Duitse zijde zou men ook voorgesteld hebben de besprekingen op Europees niveau te laten plaatshebben. Dat zou letterlijk een vlucht vooruit betekenen. Wat tussen vijf landen, namelijk Benelux, Frankrijk en Duitsland niet kan worden opgelost, kan *a fortiori* niet worden opgelost tussen de twaalf landen van de EG. Wanneer de suggestie van Duitsland om deze problematiek te bespreken op Europees vlak wordt uitgevoerd, dan wordt de zaak in de doofpot gestoken.

Dat er moeilijkheden zouden rijzen is niet zo verrassend. Wij weten reeds sedert lang dat het drugbeleid in Nederland en Duitsland ver uit elkaar ligt. Ook tussen Nederland en België, binnen Benelux dus, zijn er grote verschillen in benadering van dit probleem.

Mijnheer de minister, zal het Comité van de ministers van Benelux bijeenkomen en zal men nog iets ondernemen? Dat hangt natuurlijk af van het feit of het akkoord in zijn totaliteit werd opgezegd ofwel, of er bepaalde moeilijkheden zijn die een uitstel van de uitvoering ervan tot gevolg heeft. Het gaat hier om een uiterst belangrijke zaak.

Het akkoord van Schengen werd door velen een stukje Europa van de burger genoemd waar die burger zich vrijer zou kunnen bewegen dan tot nu toe het geval was, althans binnen de vijf betrokken landen.

Het zou spijtig zijn, mijnheer de minister, dat het overleg dat wij vanuit de Beneluxraad van dichtbij hebben kunnen volgen, dat enkele jaren heeft geduurd en dat tot een overeenkomst heeft geleid, niet wordt uitgevoerd ingevolge een houding van één van de partners.

Mijnheer de minister, ik verzoek u met aandrang alles te doen wat mogelijk is om het overleg terug op gang te brengen. Een stukje Europa van de burger realiseren is immers belangrijk genoeg. (*Applaus.*)

M. le Président. — La parole est à M. Falise pour développer son interpellation.

M. Falise. — Monsieur le Président, dès que furent connus les événements de la place Tiananmen, le Parlement belge a exprimé son indignation et condamné les violations des droits de l'homme et le massacre, sous les chenilles des chars et les balles des mitrailleuses, d'étudiants qui réclamaient pacifiquement la démocratie.

Mais cette condamnation n'est qu'un acte verbal sans effets pratiques.

Seul le gouvernement dispose des moyens pour traduire correctement notre réprobation.

M. Henrion, vice-président, prend la présidence de l'assemblée

L'unique question qui se pose en fin de compte, alors que la chasse aux démocrates et les exécutions sommaires se poursuivent, est de savoir ce que la Belgique fait. Ceci pose, immédiatement, le problème de l'efficacité.

De ce point de vue, Deng Xiaoping a clairement indiqué que, tout en maintenant l'ordre des gérantes à l'intérieur, il souhaite que reprennent sans tarder les relations économiques avec l'Occident. Il est donc manifeste que la Chine a besoin de notre argent et de notre technologie.

On dit souvent que les démocraties sont faibles. Déjà, en 1938, au moment de Munich, on refusait les sanctions économiques pour ne pas isoler l'Allemagne. On connaît la suite! Aujourd'hui,

d'hui, certains tiennent le même discours à propos de la Chine. Le seul langage que la Chine soit susceptible d'entendre n'est-il pas celui de la fermeté?

Les dirigeants chinois restent sourds aux appels à la clémence. Ils le seront beaucoup moins aux menaces de blocage des crédits et des contrats.

Ce qui est en cause ici, monsieur le ministre, c'est la pertinence de notre humanisme. L'Europe, si fière des idéaux qui sont nés sur son sol, accordera-t-elle plus d'importance à une part de marché ou au respect de la vie et des droits fondamentaux?

Nous ne pouvons nous contenter de belles paroles et de vœux pieux.

La Belgique a pris une série de décisions en ce qui concerne les visas des étudiants chinois et leur bourse d'études, d'une part, les relations avec la Chine, d'autre part. J'aimerais, monsieur le ministre, que vous informiez le Sénat de ces diverses initiatives auxquelles je souscris pleinement.

La Belgique est également coresponsable des décisions en la matière prises lors du sommet européen de Madrid et il serait bon que notre assemblée puisse en apprécier la portée exacte.

Mais au-delà de ce qui a été convenu, il me semble, à moins que l'information que vous allez fournir ne l'infirmes, que notre pays n'a pas franchi ce que j'appellerai un seuil d'efficacité, c'est-à-dire le passage de l'indignation verbale et de la protestation formelle aux seules sanctions susceptibles de faire fléchir Pékin, c'est-à-dire, les sanctions économiques. Ce sont ces sanctions-là que les Chinois, qui ont pu s'enfuir de Chine, nous demandent de prendre.

Ce sont ces sanctions-là qui, pratiquées avec une rigueur à laquelle on s'est refusé à l'égard, par exemple, de l'Afrique du Sud, font aujourd'hui fléchir le Vietnam et l'obligent à se retirer du Cambodge.

Ce sont ces sanctions-là qui déterminent la hiérarchie des priorités que se donne un pays: priorité aux valeurs humaines ou priorité au négoce.

Tous ceux qui sont attachés à la démocratie attendent de notre gouvernement et de l'Europe que cet idéal soit défendu avec plus de vigueur et de détermination. (*Applaudissements.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan minister Eyskens.

De heer Eyskens, minister van Buitenlandse Zaken. — Mijnheer de Voorzitter, ik wil mij op mijn beurt aansluiten bij de hulde die werd gebracht aan mijn voorganger, de heer Tindemans. Ik dank ook al degenen die mijzelf hebben gelukgewenst. Ik zou er kunnen aan toevoegen met de woorden van moeder Laetitia Bonaparte: «Pourvu que ça dure.» In elk geval zal ik mijn uiterste best doen om samen te werken met het Parlement en met de bevoegde commissies. Er was reeds een zeer interessante gedachtenwisseling in de commissie voor de Buitenlandse Betrekkingen van de Senaat. Ik ben dus te uwer beschikking. Ik acht het mijn eerste plicht aanwezig te zijn en deel te nemen aan de debatten en de gedachtenwisselingen die u wenst te organiseren.

Er werden heel wat opmerkingen gemaakt en vragen gesteld. Sta mij toe bij wijze van inleiding een paar algemene beschouwingen naar voren te brengen.

De wereld van vandaag, die deze is van het einde van de twintigste eeuw, wordt gekenmerkt door bewegingen, evoluties en mutaties in alle richtingen. Men kan vragen hebben over de coherentie van het gebeuren. Is er een verklaring voor wat gebeurt in de landen van Oost-Europa, in de Sovjetunie, in China en ook bij ons? Het is niet omdat het kraakt in China, en op welke wijze, en het is niet omdat zich heel belangrijke wijzigingen voordoen in het systeem van de Sovjetrussische economie, dat wij niet mogen uit het oog verliezen dat er bij ons ook heel veel verandert. En er is verandering en verandering, en we beleven vooral de verandering van de verandering. Wat ineens stort, maakt veel gedruis, maar wat groeit, doet het in alle stilte. Er wordt vaak beweerd dat in de landen van het Oostblok veel ineens stort, wat veel lawaai maakt, en dat bij ons, in Europa,

veel groeit, maar dan in alle stilte. Dit is een wat al te scherpe zwart-wittekening en die beweringen zijn te antinomisch gesteld. Ook bij ons is veel ineengestort, bijvoorbeeld op industrieel gebied, oude technologieën werden opgedoekt, en er is heel wat sociaal leed geleden in deze bijzonder moeilijke, maar alles bij mekaar hoopvolle aanpassingstijd.

Er groeit ook veel in West-Europa. Er is de gemeenschappelijke markt en al datgene waarover ik dadelijk zal spreken in verband met de top van Madrid.

Wij stellen vandaag vast dat in ons systeem, in de landen met een pluralistische parlementaire democratie, gepaard gaande met grote economische vrijheden, dus landen met min of meer vrije markteconomische stelsels, evenwel sociaal gecorrigeerd, de aanpassingsenergieën groter zijn en de flexibiliteit het mogelijk maakt om veranderingen op te vangen zonder ineensstortingen. In landen met centraal geplande economieën gaat dat blijkbaar veel moeilijker, want de structuren kraken er.

Maar dit geeft nog altijd geen antwoord op mijn eerste vraag: wat is de coherentie van wat gebeurt bij het einde van deze eeuw? Is er een uitleg voor dit zeer complexe gebeuren? Ik meen dat de uitleg voor de hand ligt: het is de druk van de aan de gang zijnde wetenschappelijke en industriële evoluties.

Men spreekt soms van de derde, de vierde, de vijfde en de n-de revolutie. Men spreekt van de DIRV of men zou kunnen spreken van de PIRV, de permanente industriële revolutie in Vlaanderen, van een nieuw type overigens, die van de informatica, van de computer, van onderzoek en ontwikkeling. De factor kennis wordt de belangrijkste productiefactor, en er is ook de creativiteit. Toen de jeugd in West-Europa in 1968 in opstand kwam werd die in onze landen niet neergeslagen met geweld, en werden de jonge mensen niet overreden door tanks. Als de jeugd toen op de muren schreef: «L'imagination au pouvoir», is dat vandaag zeker een vereiste. De verbeelding en de creativiteit staan borg voor vooruitgang.

De grote moeilijkheid in centraal geplande systemen, die bovendien ook nog politiek autoritair zijn uitgebouwd is dat zij de verbeelding, het initiatief en de creativiteit niet aan bod kunnen laten komen. De achtergrond van wat daar gebeurt is dezelfde als bij ons, en niet-systeemgebonden. Het gaat om wetenschappelijke doorbraak, een ware wervelwind van technologische innovaties.

Als wij historische vergelijkingen maken, moeten we niet de reminiscenties zoeken in het gebeuren van de jaren 1930, maar veel eerder in de tweede helft van de 18e eeuw. Wij vierten binnenkort de 200e verjaardag van de Franse revolutie. Die was wellicht het politieke paroxisme van een tijdperk, van een tijdsgewricht, van zeer intense mutaties en wijzigingen. Dat was de eerste industriële revolutie en ze had, zoals die van vandaag, verreikende politieke gevolgen.

Er is een samenhang met wat er vandaag gebeurt, zowel in onze landen als in de landen van het Oosten en van het Zuiden.

Tijdens de vergadering van Madrid werd uitvoerig ingegaan op de Oost-West-verhoudingen. Een conclusie is zeer treffend, maar niet iedereen in het Europa van de Twaalf luistert ernaar.

Wij juichen de pogingen van Gorbatsjov toe. Wij moeten hem tijd gunnen, want de tijd is zijn grootste vijand. Wij moeten hem in staat stellen tijd te kopen en hem helpen, niet alleen politiek, maar wellicht ook economisch, maar dan op basis van voorwaarden en voor zover de economische bijstand bijdraagt tot het liberaliseringsproces. Wie economisch hervormt, moet gelijktijdig ook politieke hervormingen invoeren. Gorbatsjov zegt luid dat hij van plan is dat te doen. Wij hebben geen reden om daaraan te twifelen, althans niet aan zijn goede intenties.

In China is alles vastgelopen precies omdat vrij snelle economische hervormingen niet werden begeleid en ingebed in politieke hervormingen.

Laten we even kijken naar het Europa van de Twaalf, naar ons Europa.

1992 en het eenmaken van de markt is een formidabele economische hervorming, misschien wel de belangrijkste uit onze economische geschiedenis.

Waar blijven de politieke hervormingen in het Europa van de Twaalf? Zij behelzen het uitbouwen via een politieke structuur van de monetaire, economische en ook politieke unie.

Dat lijkt mij de grote contradictie voor ten minste één lidstaat van de Twaalf, waar men nog altijd niet heeft ingezien dat onze economische hervormingen slechts kunnen gedijen en onomkeerbaar worden als men gelijktijdig ook overgaat tot politieke hervormingen, tot het uitbouwen van politieke structuren. Het oprichten van een Europese centrale bank, het organiseren van een volwaardig Europees Parlement, het omwerken van de Commissie tot een embryonale Europese regering zijn allemaal politieke beslissingen. De invloed afzwakken van de Europese Ministerraden in een eerste fase, en ze opdoeken in een laatste fase zijn eveneens politieke beslissingen, want daar leeft de nationalistische kwaal.

In de Europese Ministerraden treden de nationale ministers op als vertegenwoordigers van hun land en verdedigen er nationale belangen. Gelukkig is daar een domper op gezet dank zij de eenheidsakte waarbij stemmingen bij meerderheid werden ingevoerd, behalve dan in essentiële domeinen zoals fiscaliteit, monetair beleid en politieke samenwerking. In elk geval werd een stap voorwaarts gedaan. Toch wijs ik erop dat de Ministerraad geen goede formule is want daar wordt over nationale belangen gediscussieerd. Soms werpt een onverlaat aan de tafel van de Europese ministers wel eens de vraag op wie de belangen van Europa verdedigt. Deze situatie is onvereenigbaar met het streven naar verdere integratie in Europa.

En ce qui concerne le Conseil de Madrid, où nous nous sommes rendus sans grand espoir, les résultats se sont révélés, ainsi que M. Martens l'a indiqué hier, à la Chambre, plus positifs que prévu. En effet, Mme Thatcher a voulu, et probablement dû, éviter de rentrer à Londres en étant isolée au sein de l'Europe à propos de deux dossiers absolument essentiels: le social, d'une part, et le monétaire, d'autre part.

Si elle a maintenu sa position intransigeante, d'ailleurs inacceptable pour les autres pays, en ce qui concerne le volet social — la Charte des travailleurs, qui devra sans doute évoluer dans le sens d'une Charte des citoyens — elle a au moins dû pour ce qui concerne le dossier monétaire, en fait celui de l'Union économique et monétaire, accepter la procédure, dans une certaine ambiguïté, j'en conviens, car lors de sa conférence de presse, elle a quasiment dit le contraire de ce qu'elle a déclaré à cette réunion.

M. Mitterrand a précisé qu'au nom de la France, il ferait en sorte que, lors de l'entrée en vigueur de la libéralisation des mouvements de capitaux le premier juillet 1990, la convocation de la conférence intergouvernementale soit à l'ordre du jour du Conseil européen qui décidera à la majorité qualifiée. Mme Thatcher ne pouvait donc s'opposer à la convocation de cette conférence chargée d'élaborer les fondements mêmes d'une union économique et monétaire, à savoir la deuxième et la troisième phases. Elle a ajouté qu'elle défendrait bien entendu son point de vue, c'est-à-dire qu'elle restait opposée à une banque centrale européenne ainsi qu'à une politique de convergence économique et budgétaire, pourtant quasi obligatoires. Bref, pour elle, la première phase est la phase finale: 1992 est un terme et non une transition. Il s'agit manifestement d'un débat fondamental.

Elle est aussi opposée à ce qu'elle a appelé «de larges transferts de souveraineté», position que les Belges et les Français estiment illusoire. En effet, l'abandon de souveraineté est une évolution irréversible qui a débuté immédiatement après la première guerre mondiale, étant donné la perte d'influence de l'Europe, au niveau mondial.

Il est, par ailleurs, évident que cette souveraineté décroît nécessairement sur le plan purement économique car, dès que les Etats augmentent leurs exportations et leurs importations, ils deviennent économiquement interdépendants.

Voici vingt-cinq ans, la Grande-Bretagne exportait vers l'Europe des Douze, 20 p.c. de sa production totale; aujourd'hui, cette proportion est passée à 50 p.c. Ce pays est donc devenu dans une large mesure dépendant des onze autres membres de la Communauté.

Je pourrais citer d'autres exemples. Comment une banque centrale pourrait-elle encore exercer une influence sur le volume monétaire et sur les taux d'intérêt dès lors que toute transaction financière, tout flux monétaire est rendu entièrement libre, ce qui sera le cas après le 1er juillet 1990?

Les pays qui se refusent à abandonner leur souveraineté, ont en réalité, la nostalgie de l'Etat-nation du XIXe siècle et n'acceptent pas la logique du XXIe.

Nous pouvons espérer que Mme Thatcher, femme politique de grand talent qui devrait, dès lors, juger favorablement la capacité d'une certaine flexibilité intellectuelle et politique, évoluera ainsi qu'elle l'a fait pour d'autres dossiers comme l'Acte unique ou l'Europe de 1992. Formons le vœu qu'une fois le débat engagé, elle acceptera de conclure un compromis qui restera valable sur l'essentiel.

Ik kom dan tot meer concrete vragen en antwoorden.

Een aantal sprekers zijn ingegaan op de relaties van de minister van Buitenlandse Zaken met de Gewesten en de Gemeenschappen binnen het raam van de staatshervorming, en met het oog op de derde fase van die staatshervorming. Ik zal niet alleen de conclusies uit de staatshervorming trekken, maar er ook voor ijveren dat zij voor het buitenland-beleid integraal wordt toegepast. Een aantal zaken moeten nog concreet worden gemaakt. Vandaag zijn er al heel wat aangelegenheden te regelen vooraleer alles grondwettelijk of quasi grondwettelijk wordt vastgelegd, zoals de vertegenwoordiging van de Gemeenschappen en zelfs van de Gewesten in het buitenland.

De heer De Belder sprak over het opstellen van een inventaris van problemen. Over veertien dagen zal ik een eerste vergadering beleggen met de Gewesten en de Gemeenschappen om een lijst op te maken met al wat er schort, om daarna geval per geval te behandelen.

In het kader van de derde fase van de staatshervorming worden wij geconfronteerd met een aantal belangrijke kwesties.

Ten eerste is het de plicht van de minister van Buitenlandse Zaken, de huidige en de volgende, om in het buitenland het nieuwe imago van ons land uit te dragen, dat het imago is van een federale Staat, wat er nog onvoldoende gekend is.

De minister van Buitenlandse Zaken is voor een deel ook de minister van Binnenlandse Betrekkingen geworden, want hij zal moeten zorgen voor een coördinatie tussen Gewesten en Gemeenschappen. Wij moeten denken, ook al zijn wij sterk verbonden met onze eigen Gewesten en Gemeenschappen, aan de efficiëntie van hun imago in het buitenland, aan de efficiëntie van wat zij op buitenlands vlak kunnen doen in het kader van hun eigen bevoegdheden, zoals de culturele en persoonsgebonden materies.

Daarbij rijzen vragen. Onder welke label kan het buitenlands beleid van de Gewesten en de Gemeenschappen in het buitenland worden aangediend? Bepaalt artikel 68 van de Grondwet of dit moet gebeuren met de juridische sanctie van een goedkeuring door de Koning, dus de nationale regering? Vandaag is er nog geen antwoord, maar de regering moet deze aangelegenheid zo vlug mogelijk bestuderen.

Er zijn ook vragen over enerzijds, de relaties tussen de nationale regering en de Gewesten en Gemeenschappen op Belgisch vlak en anderzijds, de geldingskracht *erga omnes*, volkenrechtelijk, in de internationale gemeenschap, van internationale akten van Gewesten en Gemeenschappen. Hoe kunnen ze worden uitgevoerd, *erga omnes*, in de volkerengemeenschap?

Ik stel de vraag en het antwoord zal door de regering worden verstrekt. Wij zullen hierover een boeiende discussie voeren in de tweede helft van het jaar.

Men heeft ook vragen gesteld over recente gebeurtenissen en over de problematiek van de gijzelingen en van de gegijzelden. Wij moeten dit soort daden met de grootste kracht blijven verwerpen en afkeuren. Bijgevolg mogen wij geen enkele daad verrichten die een premie voor gijzelaars inhoudt. De heer Urbain heeft vorige week in de Kamer verklaard dat met terroristen niet wordt onderhandeld, laat staan pactsen gesloten. Langs de andere kant moeten wij ook proberen de gegijzelden vrij te

krijgen. Het kan op een bepaald ogenblik onvermijdelijk zijn dat contact wordt gelegd met iemand die kan bemiddelen. Dat is gebeurd en alle landen doen dat, bezorgd voor het lot van de slachtoffers.

Vijf landgenoten zitten nog ergens vast, misschien in Libanon, maar niemand weet precies waar en dit op een totaal wederrechtelijke manier. Alles moet worden ondernomen om ze vrij te krijgen. Daarover kan echter niet worden onderhandeld in termen van het geven van een prijs of een premie.

Minister Urbain heeft in de Kamer ook verklaard dat voor het vrijkomen van dokter Cools geen enkele prijs werd betaald.

Dit soort beleid, voorzichtig wat de beginselen betreft, maar efficiënt wat de resultaten betreft, moeten wij voortzetten. Iemand stelde de vraag of we niet kunnen overgaan tot een meer open in de plaats van stille diplomatie. De keuze tussen open en stille diplomatie beschouwen als een dilemma is naar mijn mening fout. De echte keuze wordt gemaakt tussen doelmatige en ondoelmatige diplomatie. Een doelmatige diplomatie wordt beoordeeld naar haar resultaten. Ik opteer voor een doelmatige diplomatie en ik kan niet beloven dat alle daden, beslissingen en demarches in volle openheid zullen gebeuren, want dat zou leiden tot verlamming en ondoelmatigheid.

Er is de problematiek van de mensenrechten en het al dan niet handhaven van de relaties met bepaalde landen. Er moet prioriteit worden gegeven aan het eerbiedigen van de elementaire mensenrechten. Dit is ook de boodschap die een oud continent van beschaving als het onze moet uitdragen, zonder te vervallen in ethische pretentie en etnocentrisme.

Welk onheil heeft dit continent immers niet uitgestort over zichzelf tijdens de eerste 50 jaar van deze eeuw? Denk maar aan de gruwelen die wijzelf hebben begaan jegens broederlanden tijdens de tweede wereldoorlog. Wij moeten dus zeker bescheidenheid in acht nemen. Dit wordt ons ook geregeld onder de neus geduwd, wanneer wij in allerlei landen de moralist uithangen. Men herinnert ons eraan dat 6 miljoen mensen om racistische redenen werden vergast en dat tientallen miljoenen mensen als beesten werden afgeslacht, door Europeanen. Een zekere bescheidenheid siert ons. Dat wil niet zeggen dat wij niet moeten pogen om het beginsel van de mensenrechten in stand te houden en af te dwingen waar mogelijk. Vandaar onze houding inzake China, Roemenië, Bulgarije, Zuid-Afrika en een aantal landen van Zuid-Amerika. Dit beleid moeten wij systematisch volhouden.

Onder meer mevrouw Aelvoet heeft het delicate aspect van de drukkmiddelen aangeraakt om de mensenrechten in de wereld te bevorderen, namelijk de economische drukkmiddelen. Ik neem het voorbeeld van China. In de verklaring van Madrid, waarvan de tekst ter beschikking is van de vergadering, en in het besluit van de Ministerraad van vorige week zijn een aantal economische sancties opgenomen. Bijvoorbeeld het opschorten van de lening van Staat tot Staat met China ten belope van 300 miljoen. Dat is niet onbelangrijk.

Het feit dat wij de gemengde commissie China-België, die in september moest samenkomen, *sine die* hebben verdaagd heeft verreikende economische gevolgen. Op een gemengde commissie worden immers de nieuwe economische relaties bekeken.

Dat de Europese Raad van Madrid besliste — deze beslissing werd in België uitgevoerd — dat geen nieuwe delcredere verzekeringscontracten worden gesloten ten behoeve van nieuwe bestellingen en projecten, is een economische sanctie.

België heeft — dit werd in de pers niet voldoende beklemtoond — een algemeen embargo op wapenleveranties afgekondigd. België heeft een logisch standpunt ingenomen door geen wapens meer te exporteren naar Columbia en China.

Misschien wensen sommige leden nog verder te gaan, maar dan komen wij in een casuïstiek die misschien wat moeilijker ligt. Ik denk bijvoorbeeld aan economische sancties in de strikte betekenis van het woord via het afschaffen van de handelsrelaties. Wanneer dergelijke sancties worden genomen moet men zich echter afvragen in welke mate men daarmee de regering en het bewind treft dat men veroordeelt, en of niet eerder de bevolking erdoor getroffen wordt. Dat is het dilemma waar wij

voor staan inzake Zuid-Afrika. Ik heb delegaties van sommige Afrikaanse landen ontvangen en weet dat de meningen daarover heel verdeeld zijn. Sommigen zeggen: jullie gaan niet ver genoeg, en anderen zeggen: hou er alsjeblieft mee op, het is hier al erg genoeg, en je treft de lokale bevolking.

Een tweede beschouwing is, dat wanneer een klein land in Europa alleen economische sancties neemt zonder consensus van de andere Europese landen is dit vaak een maat voor niets. Door de omleiding van de goederenstroom wordt een dergelijke maatregel immers onmiddellijk ontkracht. Ik pleit hier voor casuïstiek. In sommige gevallen kan het efficiënt zijn en in andere gevallen niet. Wij kunnen derhalve niet veralgemenen.

Wat Bulgarije betreft, heb ik, zoals ik het gisteren in de Kamer heb aangekondigd, een beroep gedaan op het mechanisme dat werd gepland in het kader van de Europese Conferentie voor veiligheid en samenwerking ten einde informatie te vragen aan de Bulgaarse regering over wat ze daar ondernemen ten aanzien van de Turkse minderheid.

J'en viens à la remarquable intervention de Mme Hanquet. Je devrais disposer d'une demi-heure au moins pour répondre à toutes les questions qu'elle a posées, mais je tiens néanmoins à apporter certaines précisions.

En ce qui concerne, par exemple, le Cambodge, j'espère que nous pourrions bientôt reprendre nos relations de coopération avec ce pays tellement éprouvé, et ce dès que les troupes vietnamiennes auront quitté le territoire. En effet, il me semble dangereux d'agir, dans ce domaine, tant qu'une force d'occupation se trouve sur place, car l'aide accordée à la population risque d'être détournée.

Cependant, les perspectives sont assez favorables. En effet, je suis en contact direct avec une délégation de ce pays et l'on m'a confirmé l'existence d'un accord entre M. Sihanouk et le président du gouvernement actuel.

Il semblerait que l'on s'oriente vers une formule « à la belge », c'est-à-dire que le prince Sihanouk deviendrait un chef d'Etat très constitutionnel possédant des pouvoirs fort limités permettant de donner le champ libre au gouvernement, dont certaines indications permettraient de dire qu'il est soutenu par la population. Si ces conditions sont réunies nous pourrions rétablir la politique de coopération ainsi que des relations commerciales et politiques normalisées, ce que j'espère de tout cœur.

M. Péciaux, entre autres, m'a interrogé au sujet du Moyen-Orient et, plus particulièrement, pour ce qui regarde les relations que nous entretenons avec Israël et l'OLP.

La déclaration de Madrid est, à mon sens, satisfaisante, à cet égard. Les Douze y précisent, en effet, que l'évolution des positions de l'OLP constitue un élément très favorable, voire déterminant, pour la résolution de la crise.

Il y est notamment indiqué que les propositions de M. Shamir, relatives à l'organisation d'élections libres pourraient être considérées comme une étape positive pour peu que certaines conditions — que nous avons énumérées — soient respectées. Ces élections libres doivent bien entendu être assorties de garanties absolues qui ne peuvent être fournies que si les élections, sont — pour utiliser une expression actuelle — « monitorées » aussi bien au niveau de leur organisation et de leur surveillance que de leur dépouillement, par les forces multilatérales internationales, par exemple, les Nations Unies.

La déclaration stipule également qu'il ne suffit pas d'organiser des élections libres dans la bande de Gaza et dans les territoires occupés, mais qu'il faut aussi inclure Jérusalem-Est. Je reconnais que cela pose un problème majeur au gouvernement israélien, mais nous devons surtout veiller à ce qu'à la suite de la déclaration de Venise, des positions prises au sein des Nations Unies et de l'évolution actuelle, les parties en présence se mettent rapidement autour de la table et entament des négociations. En effet, il est indéniable qu'une certaine dégradation se manifeste de part et d'autre. M. Yasser Arafat qui a pris des décisions courageuses — il faut en convenir — se voit contesté par ses

propres extrémistes. Il en est de même au sein du gouvernement israélien qui compte pourtant, lui aussi, des hommes lucides et courageux.

Il faut donc éviter que, d'un côté comme de l'autre, les radicaux ne l'emportent sur ceux qui veulent aboutir à un accord car la situation actuelle est absolument catastrophique pour la prospérité et la vie des populations concernées.

La reconnaissance de l'OLP, tant sur le plan politique que juridique, fait problème, tous les éléments permettant de le résoudre n'étant pas réunis à ce jour. Nombreux sont les juristes — bien sûr, j'ai fait le droit comme tout le monde, mais je ne me considère plus comme un bon juriste — qui s'accordent à dire que la reconnaissance internationale de l'OLP est impossible en l'absence de territoires, d'une part, et d'une population bien circonscrite, d'autre part. Dès que ces deux conditions seront réunies, l'on pourra progresser, à condition que les parties en présence reconnaissent, d'un côté comme de l'autre, le droit à l'existence et les frontières incontestables des deux « pays » : Israël et la Palestine.

La complexité de ce problème ressort clairement de l'examen de la carte du Moyen-Orient. Il n'appartient ni à l'Europe, ni aux Américains, ni aux Soviétiques de proposer une quelconque formule, mais bien aux négociateurs. Le vœu émis par tous est d'aboutir rapidement à une solution.

En ce qui concerne le statut non diplomatique ou diplomatique des représentants de l'OLP, je souscris entièrement à l'opinion de mon prédécesseur. On ne peut évidemment accorder à ces représentants le statut d'ambassadeur étant donné qu'ils ne représentent pas encore un Etat, en vertu du droit des peuples et j'insiste sur les mots « pas encore ». Nous espérons tous une évolution positive dans le contexte d'une pacification. Je tiens toutefois à préciser, tout comme mon prédécesseur — je le crois du moins — que les représentants de l'OLP bénéficient d'un statut diplomatique dès qu'ils interviennent sous le couvert d'un autre pays, généralement arabe et ami. Certains d'entre eux se voient donc accorder un statut diplomatique s'ils agissent en tant que représentants d'autres pays. Cette formule doit, à mon sens, être toujours d'application car elle permet d'attendre que soit trouvée une solution plus générale dans l'optique, je le répète, d'une pacification au Moyen-Orient.

In verband met China heb ik reeds gedeeltelijk geantwoord aan de heren Verschuere, Falise en anderen. De beslissing van Madrid is ter beschikking van de leden van de Senaat. Ik ben het niet eens met degenen onder u die beweren dat het een heel slappe beslissing is en dat geen enkele economische sanctie is bepaald. Integendeel. Het protest van China heeft onder meer daarmee te maken. Als de Chinese Volksrepubliek zegt dat de Europese beslissing onverstandig is, dan beschouw ik dat als een compliment. Dat wil zeggen dat de beslissing raak is geweest en dat de Chinezen daar erg gevoelig voor zijn. Als Deng Xiaoping heeft aangekondigd dat hij de executies zou beperken dan is dat misschien, zoals iemand hier heeft gezegd, reeds het gevolg van het internationaal protest tegen het schandalig optreden van het Chinese leger op het Tienamenplein twee of drie weken geleden. Ik hoef over China niet verder uit te weiden. De tekst van Madrid ligt bij de voorzitter van de commissie ter beschikking.

Iran dan. Ik hoop dat daar een evolutie aan de gang is. Ik constateer dat de heer Rafsanjani reeds een bezoek heeft gebracht aan Gorbatsjov en dat er prompt een akkoord werd ondertekend slaande op massale Russische wapenexport naar Iran. Ik kan dat alleen betreuren. Dat zal zeker niet bijdragen tot de vrede in de regio, want ze waren al overbewapend. Dit heeft, neem ik aan, te maken met *business*, in hoofde van de Sovjetunie. Niemand kan voorspellen hoe het regime verder zal evolueren. Er is in elk geval nog geen sprake van een duidelijke liberalisering.

In verband met Roemenië hebben sommigen hier het proces van het staatshoofd van dat land gemaakt. Om diplomatieke redenen — want ik ben nu een diplomaat geworden — zal ik

heel voorzichtig zijn. Een paar jaar geleden ben ik in Roemenië geweest en heb daar een ware karikatuur van een regime vastgesteld, afgrijselijk voor de bevolking. De megalomanie is er onvoorstelbaar. Het fameuze Donaukanaal dat tot weinig of niets dient slokt elk jaar één derde van het BNP op. De personencultus stijgt er uit boven denkbaar toppunt. In Boekarest had ik de gelegenheid een bezoek te brengen aan een museum. De kelders van dit grote gebouw dat dateert uit de tijd van het Habsburgse rijk waren prachtig. Je kon er de gouden juwelen bewonderen van de Daciërs, een heldhaftig volk dat ooit door de Romeinen werd verslagen. Vanaf het gelijkvloers tot aan de derde verdieping kwam je in Orwelliaanse toestanden terecht. Vitrine na vitrine, kast na kast, liggen vol met al de ere tekens, al de decoraties, al de medailles, al de linten, al de geschenken die Ceausescu ooit tijdens zijn reizen in de wereld, en ook in elk dankbaar Roemeens dorp heeft gekregen. Drie verdiepingen vol. Alle klassen van het land moeten daar defileren. Het is het feest van de nationale dankbaarheid. Ik vind het een heel verwerpelijke toestand, een afschuwelijke situatie, maar wij hopen dat in het kader van de dooi in het Oostblok ook daar beweging komt en nieuwe leiders aantreden.

Mijnheer De Belder, u kent het departement van Buitenlandse Zaken van binnenuit zeer goed. Dat bleek onmiddellijk uit uw betoog. Er is maar één minister van Buitenlandse Zaken. Waarom is er nu een minister van Buitenlandse Zaken en niet meer een minister van Buitenlandse Betrekkingen? In het Nederlands geeft dit aanleiding tot allerlei woordspelingen die ik vanop deze tribune niet kan herhalen! Ten gronde heeft het te maken met de grote verwarring die was ontstaan. Het departement is altijd de naam van ministerie van Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking blijven dragen. Waarom moet de minister dan de minister van Buitenlandse Betrekkingen heten?

Er is echter nog een grondiger reden. De heer Tindemans heeft deze titulatuur aangenomen onder Martens-V, toen hij de coördinator was van het buitenlands beleid en aan het hoofd stond van een bijzonder ministercomité voor buitenlandse economische relaties. Dit ministercomité heeft twee à drie jaar gewerkt. Ik heb er als minister van Economische Zaken nog aan deelgenomen. Het is eigenlijk mislukt, omdat het wel een adviesopdracht had, maar geen beslissingen kon nemen. De betrokken ministers zijn er één of twee keer naar toe gegaan, maar daarna stuurden zij hun medewerkers. Aldus is het comité helemaal verwaterd.

Het ministercomité voor het buitenlands beleid is wel belangrijk. Het komt vaak bijeen 's vrijdags, vóór of na de Minister-raad. Het neemt beslissingen. Er wordt daar collegiaal overleg gepleegd. Ik voel mij er als minister van Buitenlandse Zaken zeer collegiaal.

Het is toch evident, mijnheer De Belder, dat zulke belangrijke en moeilijke dossiers als Zaïre, de ontwapeningsproblematiek of de voorbereiding van de Europese top een collegiale aangelegenheid zijn voor de gehele regering en dat over die zaken van gedachten wordt gewisseld in de regering om te komen tot een gemeenschappelijk standpunt. Dit standpunt wordt dan bij monde van de minister van Buitenlandse Zaken verdedigd en doorgedrukt. Dit zijn toch de normale spelregels. Er zijn dus geen vijftien ministers van Buitenlandse Zaken. Er is 'er maar één, maar die ene poogt zich solidair op te stellen met zijn collega's, voor zover zij dat op hun beurt ook doen natuurlijk. Momenteel heb ik echter geen enkele reden om daaraan te twijfelen.

U zegt ook, mijnheer De Belder, dat ik een Euro-Atlantist ben. Dit is juist. Indien wij in het kader van het Europese éénmakingsproces willen komen tot een economische en monetaire unie met een politieke structuur, moeten wij onvermijdelijk ook vragen stellen bij het Europees defensiebeleid. U moet zich eens even in de plaats stellen van de Amerikaanse belastingbetalers of van de kandidaat voor het Amerikaanse presidentschap. Over een jaar begint trouwens in Amerika de campagne voor de volgende presidentsverkiezingen. De presidentskandidaat moet aan zijn kiezers uitleggen dat er in West-Europa een *fortress Europe* opduikt met 325 miljoen consumenten. Europa beweert

zelf voortdurend dat het de grootste economische mogendheid ter wereld is. De presidentskandidaat moet aan de Amerikaanse belastingbetalers echter ook gaan uitleggen dat zij verder moeten blijven betalen voor de verdediging van die 325 miljoen Europeanen. Dit kan hij politiek niet langer verkopen.

Maar ook Europa vertoeft in eenzelfde situatie. Ook hier zijn er frustraties. Naarmate Europa belangrijker wordt, vinden wij het frustrerend afhankelijk te zijn van allerlei paraplu's die boven onze hoofden worden geopend. Er komt dus een ogenblik dat de Europese pijler, zoals dat thans heet, waarvan de belangen worden behartigd door de Westeuropese Unie, meer moet worden gestructureerd. Ik ben daar een groot voorstander van. In die zin ben ik dus een Euro-Atlantist. Dit heeft echter niets te maken met een ruzie met de Verenigde Staten of met een breuk in de NATO. Het heeft wel te maken met een Europees segment in de NATO.

Mevrouw Aelvoet heeft het gehad over de derde nuloptie. Ik ben daar geen voorstander van, wel, *for the foreseeable future*, zoals dat in de NATO-tekst staat. Ik vind wel dat het nucleaire wapenarsenaal in Europa nu niet moet worden gemoderniseerd. Ik ben wel voorstander van grondige onderhandelingen over een massale reductie van de conventionele wapens in Europa, gekoppeld aan SNF-onderhandelingen.

Gorbatsjov heeft het over een defensieve defensie. Ik vind dit een goede term, voor zover hij ten minste technisch kan worden ingevuld. Het gaat om een defensie die een agressie technisch onmogelijk maakt, die een *first strike* uitsluit. Een defensieve defensie die echter louter steunt op conventionele wapens, is waarschijnlijk niet ontradend genoeg. Werd dit niet bewezen door wereldoorlog I en wereldoorlog II, die uitbraken in situaties van louter conventionele bewapening?

Trouwens, het onderscheid tussen een conventionele oorlog en een atoomoorlog is bijzonder subtiel geworden. Veronderstel even dat er een conventionele oorlog zou uitbreken met enkel conventionele wapens. West-Europa, en Oost-Europa tot aan de Oeral, zijn bezaaid met kerncentrales, een duizendtal naar men beweert. Er bestaan thans klassieke dynamietladingen die, tegelegd met raketten, feilloos kunnen worden gericht op de koepels van de kerncentrales en er dwars doorheen gaan. Op die wijze kan heel Europa in één groot Tsjernobyl worden herschapen. Het onderscheid tussen een conventionele oorlog en een atoomoorlog is dus niet zo radicaal meer, het wordt steeds subtieler. Dit is wel niet het debat van vandaag, maar een van de sprekers had hierop allusie gemaakt. Ik kom zeer openlijk uit voor mijn Euro-Atlantische overtuiging en ik voel mij daarbij gesteund door velen in Kamer en Senaat.

Er werd gesproken over de personeelsproblematiek bij Buitenlandse Zaken. Ik heb daarover een eerste vergadering gehad met de directeurs-generaal om dit probleem naar best vermogen op te lossen.

De ambassades moeten worden gemoderniseerd. Vele ambassades hebben nog altijd geen *personal computers*, wat wel ouderwets is.

De heer De Belder suggereert dat het Europa van de Twaalf zou werken met één diplomatieke vertegenwoordiging bij bepaalde instellingen of in bepaalde landen. Ik ben hiertoe wel bereid, maar ziet u de belangen van de heer Mitterrand al verdedigd door een ambassadeur die een Engelsman is of Engelse belangen verdedigd door een Franse ambassadeur? Mijnheer De Belder, jaren geleden heb ik een dergelijke poging gedaan, op Benelux-niveau, in landen die voor ons minder belangrijk waren, en waar wij ambassadeurs accrediteren die tegelijkertijd ambassadeur zijn in drie of vier posten, wat zeer ondoelmatig is. Ik weet niet eens of er in België daarvoor een consensus mogelijk is. Wanneer men dat wil concretiseren, zal men uitroepen dat onze economische belangen toch niet kunnen worden behartigd door een Nederlander; die gaat ons alles afsnoepen!

Het is dus niet zo eenvoudig. Voor de louter politieke en diplomatieke problemen is het misschien nog mogelijk, maar zodra economische belangen opduiken is het de *struggle for life*.

Er is het audiovisuele dossier en het dossier fiscale harmonisering. Er wordt inderdaad minder gesproken over fiscale harmo-

nisering. Daarover bestaat geen consensus. Er zal misschien wel iets worden gedaan inzake BTW, met ruime vorken, en een *stand-still* voor individuele initiatieven. In verband met de voorheffing vrees ik dat geen akkoorden zullen worden bereikt en dat is geen goede zaak voor ons land, want wij zullen waarschijnlijk worden verplicht onze BTW-voet eenzijdig te verminderen om een einde te maken aan de grote kapitaalvlucht. Uiteraard zal dit bepaalde budgettaire gevolgen hebben.

Inzake het audiovisuele dossier, de televisie zonder grenzen, heeft de Premier op de Europese Ministerraad uitdrukkelijk gesteld dat wat thans in de maak is, ons geen voldoening schenkt omdat er onvoldoende juridische waarborgen zijn dat de televisieprogramma's van kleine landen aan bod zullen komen in grote landen. Het omgekeerde zal wel gebeuren. De kleine landen zijn daarover ongerust. Wij hebben dus gevraagd dit uitdrukkelijk te acteren.

Iemand heeft het probleem van de migranten aangeraakt, meer bepaald de gedachte van de Europese Gemeenschap en van de Commissie om kiesrecht toe te kennen aan vreemdelingen voor de gemeenteraadsverkiezingen. Er is een rapport in de maak van de Europese Gemeenschap over de migrantenproblematiek. Dit rapport zal zeer belangrijk zijn bij het bepalen van onze eigen migrantenpolitiek en voor onze koninklijke commissaris belast met de migrantenkwesties. Het is ook in dit kader dat wij de problematiek van het kiesrecht moeten benaderen.

Mijnheer de Voorzitter, ik kan werkelijk niet op alle vragen antwoorden, anders sta ik nog tot middernacht op de tribune en dat is zeker niet de bedoeling.

Er werden interessante vragen gesteld door mevrouw Aelvoet waarop ik reeds voor een deel heb geantwoord. Wij hebben recent onze bijdragen tot 1985 betaald voor de Unep. Voor de latere jaren is dat nog niet gebeurd. U weet ook, mevrouw Aelvoet, dat het om vrijwillige bijdragen gaat. Het nog niet betalen van de bijdragen voor de jaren na 1985 heeft te maken met onze budgettaire toestand. Ik hoop dat wij later de zaak kunnen regulariseren.

De heren De Bremeaeker en Suykerbuyk zijn ongerust over het akkoord van Schengen.

De Duitse minister van Binnenlandse Zaken heeft er zich uiterst pessimistisch over uitgelaten. Het blijkt dat de streefdatum 1 januari 1990 om praktische redenen niet haalbaar is. Maar dat wil niet zeggen dat dit een principieel uitstel is, laat staan een afstel, integendeel. Er zijn nog problemen met de controle op de transporten van drugs, in verband met de criminaliteit, de bestrijding van het gangsterisme enzovoort. Indien ik goed ben ingelicht wordt er dezer dagen in Parijs vergaderd — staatssecretaris De Keersmaecker is daar aanwezig — met de bedoeling te komen tot een akkoord. Er is grote steun van de Europese Commissie bij monde van vice-voorzitter Bangeman. U weet dat er ook grote belangstelling is voor wat men doet binnen het raam van het akkoord van Schengen vanwege Italië, Spanje en Portugal. Het is onjuist te denken dat Schengen helemaal in verval geraakt, integendeel. Er is wel een hinderpaal die uit de weg moet worden geruimd op het stuk van de bestrijding van de criminaliteit.

J'en viens à l'interpellation de M. Falise. Je vous communiquerai prochainement la liste des sanctions belges ainsi que des mesures envisagées par la Communauté européenne.

Une politique de mise en quarantaine d'un grand pays comme la Chine n'est pas sans conséquence pour le pays lui-même qui ne peut se permettre de rester longtemps à l'écart de la vie internationale, d'autant plus qu'y règne actuellement une réelle schizophrénie.

En effet, d'une part, ses dirigeants veulent maintenir leur politique d'ouverture en raison des avantages économiques qu'elle procure et, d'autre part, ils adoptent une attitude totalement contraire au respect le plus élémentaire des droits de l'homme.

Faut-il les enfermer dans ce dilemme et espérer, le temps faisant son œuvre, que la direction du pays sera renouvelée et

rajeunie et qu'à nouveau la Chine redeviendra un pays digne de faire partie de la communauté internationale?

Mijnheer de Voorzitter, ik herhaal mijn conclusie die ik bij de aanvang van mijn betoog heb uitgesproken. Er gebeurt heel wat. Vele goede dingen groeien in alle stilte. Andere dingen storten ineen met groot gedruis. Het perspectief opent zich over deze eeuw die bezig is afscheid te nemen. Wij kunnen misschien de parenthesis sluiten. De eerste vijftig jaar van de twintigste eeuw waren gedrengd in bloed, zweet en tranen. Nadien ontstond de periode van wederopbouw, maar ook van koude oorlog. De koude oorlog kan worden omgeturnd tot een warme vrede, tot een constructieve positieve vrede. Er ontstaat ook een ideologische ontwapening. Een aantal systemen hebben hun inefficiëntie bewezen.

Laten wij de parenthesis sluiten opdat wij aan degenen die na ons komen, de jonge mensen, onze kinderen en kleinkinderen, het perspectief kunnen aanbieden van de eenentwintigste eeuw, een eeuw van samenwerking, van vrede en van eerbied voor de essentiële rechten van de mens. De mens is de grootste uitvinding aller tijden. Het is de moeite waard zich daarvoor in te spannen. (Applaus.)

De Voorzitter. — Daar niemand meer het woord vraagt in de bespreking van de budgettaire gegevens over de kredieten «Buitenlandse Zaken», verklaar ik ze voor gesloten. Wat de interpellatie betreft, is het incident gesloten.

Plus personne ne demandant la parole dans la discussion des données budgétaires relatives aux crédits «Affaires étrangères», je la déclare close et quant à l'interpellation, l'incident est clos.

Wij vatten nu de bespreking aan van de budgettaire gegevens over de kredieten «Buitenlandse Handel».

Nous abordons maintenant la discussion des données budgétaires relatives aux crédits «Commerce extérieur».

Het woord is aan de heer Bockstal.

De heer Bockstal. — Mijnheer de Voorzitter, het spijt mij dat de betrokken minister niet aanwezig is, maar ik zal mij richten tot de minister van Buitenlandse Zaken.

Bij het lezen van het rapport zijn de federale haren mij te berge gerezen, in de mate althans dat dit nog mogelijk is. De minister van Buitenlandse Handel lijkt blijkbaar aan dezelfde ziekte als vele nationale ministers. Hij wil immers zoveel mogelijk zo lang mogelijk nationaal houden en hij minimaliseert de regionale bevoegdheden. Ik zou dit als volgt kunnen parafraseren: «Je fédéralise un peu, beaucoup, passionnément et pas du tout.»

Op pagina 16 van het verslag lees ik: «Indien de afschaffing van het multivezelakkoord bijvoorbeeld gepaard zou gaan met een integratie van die sector in de GATT, zouden de Gewesten zich niet langer met die aangelegenheden kunnen bemoeien.»

Verder lees ik: «De Gewesten zijn helemaal niet bevoegd voor de wetgeving die de internationale handelsbetrekkingen regelt.»

Post factum kan ik daarmee akkoord gaan. Eens de verdragen gesloten zijn moeten wij de richtlijnen van de EG honoreren. *Ante factum* — dus vóór de onderhandelingen — zou de minister toch in alle nederigheid het advies moeten vragen van de Gewesten. In geval van onderhandelingen over het multivezelakkoord, kan ik mij moeilijk inbeelden, mijnheer de minister, dat de Vlaamse Gemeenschap, waar 90 pct. van de textielindustrie gevestigd is, niet zou worden geraadpleegd. Dit geldt theoretisch voor alle domeinen waar de Gewesten bevoegd zijn. De minister kan niet onderhandelen zonder de Gewesten te raadplegen.

In de derde fase van de staatshervorming zal hierover meer duidelijkheid moeten komen en zullen enkele zaken moeten worden herzien.

In de quasi federatie waarin wij leven na de wetten van augustus 1988 en de financieringswet, zijn «Bundestreue» van boven naar onder en van onder naar boven, en de wil tot samenwerking tussen de federale Staten noodzakelijke voorwaarden voor het verder bestaan van deze federatie.

Indien ons land na 150 jaar nog overleeft — en ik meen het, mijnheer de minister — is dat voor een groot stuk te danken aan het geduld van de Vlamingen, met een grote V. Als Vlaming ben ik bereid in onze nieuwe democratische federale constitutionele monarchie loyaal mee verder te werken. De taalpariteit op allerlei nationale niveaus, is al een grote blijk van liefde en toegankelijkheid van de Vlamingen voor de Belgische Staat.

Op 22 mei hebt u de Executieven een voorstel gedaan voor de hervorming van de huidige raad van bestuur van de BDBH — Belgische Dienst voor buitenlandse handel. De principes vind ik terug op bladzijde 7 van het verslag van de Kamer. Zij zijn: taalpariteit, pariteit nationaal/regionaal, interregionale pariteit. *E bene trovato*, het is een mooie vondst, maar dit behoort, wat mij betreft, tot *La Belgique, non de papa, mais de grand-papa*.

In de wet van 8 augustus 1988 staat dat tot de bevoegdheid van de Gewesten behoort: «Het afzet- en het uitvoerbeleid, onverminderd een nationaal beleid van coördinatie, bevordering en samenwerking ter zake, door middel van daartoe geschikte instellingen en instrumenten.»

De letter en de geest zijn voor mij duidelijk — misschien niet voor de minister — nationale coördinatie, nationale samenwerking met de Gewesten, en bevordering van wat nationaal moet blijven naar buiten toe. De hoofdbevoegdheid is regionaal, niet nationaal.

Als ik steun op het principe van de *implied powers*, dan is de economie geregionaliseerd, wat betreft het acquisitiebeleid, het expansiebeleid, het stimuleren van investeringen, het bevorderen van werkgelegenheid en dus ook wat er automatisch bijhoort, de exportbevordering.

Een even groot aantal nationale als regionale bestuurders is derhalve onaanvaardbaar voor de Gewesten, zowel voor het Vlaamse Gewest als voor het Waalse Gewest en ook voor het Brusselse Hoofdstedelijk Gewest.

De eeuwige Belgische evenwichten die wij willen tot stand brengen, leiden tot het eeuwige Belgische immobilisme.

Tot slot, mijnheer de minister, wil ik het hebben over de interregionale pariteit. Ik zal er niet lang over uitweiden, alleen maar enkele cijfers opgeven. De minister stelt voor: 6 Vlaamse bestuurders, 6 Waalse en 6 Brusselse. Ik geef hierna de cijfers van de bevolking per 1 januari 1988: Vlaanderen 5,696 miljoen; Wallonië 3,209 miljoen; Brussel 970 000. Daarnaast plaats ik de cijfers van de Belgische export, procentueel verdeeld over de Gewesten: Vlaanderen 72,7 pct.; Wallonië 22,4 pct.; Brussel 4,9 pct. Ik moet daar niet veel aan toevoegen. De pariteit is voor mij een lachertje.

Mijnheer de minister, als u wil dat wij de begroting van 1990 aannemen, dan zal het huiswerk grondig moeten worden hermaakt. Ik zal niet tegen de begroting 1989 stemmen, ik zal mij onthouden. Dit is bedoeld als een signaal naar de minister toe.

Aan de minister van Buitenlandse Handel zeg ik dat wij geen mini-federalisme, noch een scheefgetrokken federalisme wensen. (*Applaus.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Noerens.

De heer Noerens. — Mijnheer de Voorzitter, met betrekking tot de Belgische buitenlandse handel wijzen alle cijfergegevens erop dat de export van België in het voorbije jaar flink is gestegen en dat België zijn marktaandeel in de OESO aanzienlijk heeft kunnen vergroten.

Er zijn hiervoor een aantal redenen aan te stippen. In de eerste plaats is er de internationale context die gekenmerkt wordt door een forse groei van de wereldhandel. Dit is uiteraard een essentiële voorwaarde voor een gunstige ontwikkeling van onze export.

Ten tweede heeft op het Belgische vlak een verbetering van het concurrentievermogen van de ondernemingen, dank zij een betere kostenbeheersing, ontegensprekelijk een gunstige invloed gehad. Door het liberale beleid in de voorbije jaren is er een opvallende parallel ontstaan tussen de verbetering van ons con-

currentievermogen en de uitbreiding van ons marktaandeel in het buitenland.

Ten derde heeft de toename van de investeringen, een stijging met meer dan 50 pct. tussen 1983 en 1988, een gunstige invloed gehad op het vermogen van de ondernemingen om beter in te spelen op de nieuwe ontwikkelingen van de wereldvraag. Ook hier heeft het regeringsbeleid, onder impuls van de liberalen, een groot aandeel gehad.

Niettegenstaande de vooruitzichten op korte termijn nog een gunstige evolutie lijken te vertonen, mag men in het algemeen verwachten dat een zekere vertraging van de wereldhandel ook een onvermijdelijke weerslag zal hebben op de Belgische buitenlandse handel.

Alles zal er echter van afhangen hoe wij onze Belgische buitenlandse handel kunnen inpassen in een scherpere Europese concurrentie als gevolg van de versnelde integratie van de Europese economieën. Bovendien kunnen wij niet verhelen dat steeds meer ondernemingen af te rekenen krijgen met de wereldconcurrentie. Vooral op het gebied van de kosten blijken sommige Aziatische landen onklopbaar te zijn.

Vaak wordt wel eens beweerd dat de handelsbetrekkingen tussen Europa en Azië te lijden hebben onder twee «afwijkingen». Er is de historisch gegroeide afwijking van nationalistische bijziendheid in Europa, waarvan het zich echter op eigen kracht aan het genezen is. De andere afwijking is de lange-termijnpolitiek van Japan, met de strategie ter verovering van monopolies op de wereldmarkt. Het zal er dus op aankomen dat de Belgische overheden, die verantwoordelijk zijn voor de buitenlandse handel, meer nog dan in het verleden, het wederzijdse belang en dus ook de wederzijdse afhankelijkheid correct weten in te schatten.

De heer Swaelen treedt opnieuw als voorzitter op

Tijdens de bespreking van de begroting 1988 werd namens de PVV-fractie sterk de klemtoon gelegd op de noodzaak aan een krachtige actie op het gebied van de buitenlandse handel, aan de eenheid van actie inzake buitenlandse handel en ontwikkelingssamenwerking, aan de versterking van de aanwezigheid van België in het buitenland en aan de financiering van de overzeese export en investeringen.

Bovendien werden de prioritaire acties van de BDBH gericht op verbetering van de informatie, actievrije bijstand bij prospectieën, actievrije deelname aan gespecialiseerde beurzen en uitbreiding van het Fonds voor buitenlandse handel.

Als men medio 1989 de balans zou opmaken van wat er van deze suggesties is gerealiseerd, dan kan men niet anders dan een beetje ontgoocheld zijn.

Weliswaar ben ik de eerste om aan te stippen dat het voor een minister noodzakelijk is zich eerst vertrouwd te maken met recente dossiers, en dat het nakomen van een reeks buitenlandse verplichtingen allicht vertragend kan werken op het bestuderen van bepaalde voorstellen.

Ik ben mij er ook van bewust dat de regionalisering en de weerslag ervan op de werking van de BDBH en op de andere instrumenten van de buitenlandse handel, niet van die aard zijn dat een onmiddellijk gestroomlijnd actieprogramma kan worden opgestart.

Ik dring evenwel aan op wat men een doorbraak zou kunnen noemen in bepaalde dossiers, zoals bijvoorbeeld de toenadering tussen buitenlandse handel en ontwikkelingssamenwerking, de modernisering van de computerisering van de BDBH en de steun aan de Belgische investeringen in het buitenland.

Velen waren ervan overtuigd dat de regionalisering van de buitenlandse handel een verbetering van de dienstverlening van de BDBH aan de ondernemingen zou betekenen. Nochtans moet de dienstverlening aan de ondernemingen één van de voornaamste actieterreinen van de BDBH zijn en stoelen op een gezonde taakverdeling tussen het nationale en het gewestelijke niveau. Hoewel iedereen hoopt dat dit probleem spoedig wordt

opgelost, blijkt de herstructurering van de Belgische Dienst voor buitenlandse handel nog niet voor morgen te zijn.

Aan verschillende zijden worden schema's opgesteld waarbij het beheer volgens verschillende sleutels wordt verdeeld. Ik ben ervan overtuigd dat het beheer van de BDBH het best vanuit de Gewesten kan worden georganiseerd, rekening houdend met hun exportaandeel. Het probleem is dat de BDBH als nationale instelling met zijn huidige structuur, die na de jongste staatsherforming werd afgeslankt, niet meer naar behoren kan functioneren. De Gewesten hebben ook te weinig middelen gekregen om zelf een behoorlijke exportservice aan te bieden. Dit betekent dat het uitvoerbeleid zowel op gewestelijk als nationaal vlak vastloopt. De uitbouw van de exportstructuur van de Gewesten kan dus niet langer uitblijven.

Ik herhaal nogmaals dat de PVV voorstander is van het opsplitsen van het beheer van de BDBH tussen de drie Gewesten, recht evenredig met hun exportaandeel. Wij beogen geen paritaire samenstelling met een even sterke vertegenwoordiging van de drie Gewesten.

De jongste maanden en weken zijn er op wereldvlak belangrijke dingen gebeurd, die voor de buitenlandse handel uitzonderlijke gevolgen zullen hebben. De toestand in de Sovjetunie heeft gunstige resultaten gehad tijdens de recente handelsmissie van minister Urbain. Ik feliciteer hem hiermee.

Ook stel ik uiteraard de belangrijke vraag naar de toekomstverwachtingen voor de buitenlandse handel met de diverse Oostbloklanden. Hebben de diensten reeds prognoses gemaakt over het stijgen of dalen van de handel met de Sovjetunie, Polen, Hongarije en Joegoslavië, Roemenië en Bulgarije?

De huidige moeilijkheden in China hebben zeker gevolgen voor de Belgische ondernemingen met *joint-ventures*, die de jongste jaren ontstonden en nu worden afgeremd door de strengere buitenlandse politiek en de reacties van de EG-ministers. Hoe staat de minister tegenover de gewijzigde omstandigheden en welke maatregelen stelt hij voor ter bescherming van de Belgische exportbelangen?

Tenslotte wint in de PVV-fractie het standpunt steeds meer veld dat er in het beleid inzake Buitenlandse Handel een aantal fundamentele «deblokkeringen» ontbreken. Wij kunnen onderhavige begroting dus niet goedkeuren. (*Applaus.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer De Belder.

De heer De Belder. — Mijnheer de Voorzitter, inzake Buitenlandse Handel heerst er sedert het debat over het budget van vorig jaar een relatieve stilte in de Senaat. De minister heeft sedertdien niet meer de gelegenheid gekregen om deel te nemen aan de werkzaamheden van de commissie voor de Buitenlandse Handel en deze problematiek werd ook niet meer in de plenaire Senaat besproken.

Deze stilte lijkt omgekeerd evenredig met het aantal artikelen die sindsdien in de Franstalige en in de Nederlandstalige pers zijn verschenen.

De vragen die ik op 23 februari jongstleden bij mijn interpellatie aan de minister van Buitenlandse Handel heb gesteld zijn vrijwel ongewijzigd gebleven. Ik zal ze in het kort herhalen.

Twee paragrafen van het regeerakkoord, die te maken hebben met Buitenlandse Handel, zijn determinerend voor de politiek van de huidige regering. Ten eerste, de zeer onduidelijke passus onder II 1.2 over «het afzet- en exportbeleid» dat naar de Gewesten wordt overgeheveld. Ik heb nooit begrepen waarom er sprake was van «afzet- en exportbeleid» en wat het verschil is tussen het ene en het andere. Ten tweede is er de paragraaf I, 2.4: «ten einde tot een meer geordend optreden in het buitenland te komen zal voor de partikuliere en voor de overheidssector een gedragscode worden opgesteld. De regering zal systematisch en regelmatig de efficiëntie van alle instrumenten evalueren.»

Door de wet van 8 augustus 1988 werden de bevoegdheden, met al deze dubbelzinnigheden, overgedragen. De juiste definitie van «afzet- en exportbeleid» is dubbelzinnig. Zoëven heeft de heer Bockstal een vraag gesteld over de interpretatie die de

huidige minister van Buitenlandse Handel aan deze bepaling geeft, die immers gevoelig afwijkt van de oorspronkelijke bedoeling.

Ook niet duidelijk is dat de coördinatie, de bevordering en de samenwerking nationale bevoegdheden zullen blijven, nadat is bepaald dat (dus: de promotie) gewestelijk wordt. Wat betekent in deze context de term «politiek»?

Het nationaal beleid zal worden gevoerd, «door middel van daartoe geschikte instellingen en instrumenten», en niet «door middel van» de «bestaande instellingen en instrumenten». Volgens artikel 9 van de wet van 8 augustus 1988, kunnen de Gewesten immers, ook inzake Buitenlandse Handel, hun eigen diensten, hun eigen instellingen en hun eigen ondernemingen oprichten.

In februari jongstleden heb ik de minister gevraagd hoever het staat met deze gedragscode, met de uitwerking van de vertegenwoordiging van ons land bij de Europese Gemeenschappen, omdat dit zeer belangrijk is in het licht van de promotie en van de verdediging van onze commerciële belangen.

Tot slot kan men zich afvragen welke soort overlegprocedures zullen worden uitgewerkt tussen het nationaal niveau en het nu bevoegd geworden gewestelijk niveau.

In de senaatscommissie voor de Grondwetsherziening en in de plenaire vergadering hebben wij sedertdien, zowel van de Eerste minister als van de Vice-Premiers Dehaene en Moureaux de verzekering gekregen «dat de Staat en de Gewesten hun bevoegdheid inzake Buitenlandse Handel op een autonome wijze zullen uitoefenen, zonder dat de actie van de Gewesten de initiatieven van de nationale overheid mag belemmeren en omgekeerd. De organisatie van de buitenlandse handel wordt een parallelle bevoegdheid van Staat en Gewesten die deze beide op gelijke voet zullen uitoefenen. Daarnaast worden op diverse plaatsen procedures in het vooruitzicht gesteld om de afdwingbaarheid van de samenwerking en de overlevingsmechanismen, te verzekeren.» Dit is dus de kern van de politiek van de huidige regering.

In de financieringswet duiken ineens enkele cijfers op die het Parlement, zonder over voldoende uitleg te beschikken, heeft goedgekeurd en die achteraf de basis blijken uit te maken van de voorstellen van de minister van Buitenlandse Handel om de regionalisering van de export in de praktijk om te zetten. Sommige collega's zijn zoëven op enkele details van deze voorstellen ingegaan, zodat ik ze niet hoeft te herhalen. Deze voorstellen werden op een persconferentie begin december medegedeeld. Sedertdien is alles eigenlijk een beetje stilgevallen.

Van al de voorstellen die de minister heeft gepresenteerd is er eentje dat mijn fractie bijzonder interesseert, namelijk dat betreffende de samenstelling van de raad van beheer van de Belgische Dienst voor buitenlandse handel. Zoals een collega zoëven nog heeft gezegd zou in die raad van beheer geen pariteit zijn. De Franstaligen zouden er in de meerderheid zijn en dit terwijl dit orgaan *par excellence* de belangen moet verdedigen van KMO's die voor 60 à 70 pct. in het Vlaamse landsgedeelte zijn gevestigd. Dat was de toestand op 23 februari 1989. De minister heeft sedertdien niet meer de gelegenheid gehad om ons voor te lichten.

Over een drie à viermaal gebeurtenissen die zich sedertdien hebben voorgedaan, zou ik graag wat duidelijkheid krijgen. Op 22 april en op 30 juni zijn in *Le Soir* twee artikelen verschenen die zeer goed de evolutie in het denken van de minister weergeven.

Commerce extérieur: le maquis régional en La grande panade régionale du commerce extérieur. De minister zou, volgens *Le Soir*, aan verscheidene instanties een voorstel van tekst hebben overgemaakt waarmee hij elementen hoopt te verzamelen voor *un plan d'action 1990*. Het gaat daarbij over de nationale bevoegdheden, de regionale bevoegdheden en de samenwerking tussen Staat en regio's.

Van verscheidene zijden werd mij signaleerd dat de werking van de Belgische Dienst voor buitenlandse handel vrij mank loopt omdat de bedrijven voor sommige activiteiten niet meer worden betaald. Het toeval wil dat ik vanmorgen in de *Berichten over de Buitenlandse Handel* instructies vind die de bedrijven

moeten toelaten om klaar te zien in het samenspel tussen de Belgische Dienst van buitenlandse handel enerzijds en de Gewesten anderzijds. Uit deze instructies moeten de ondernemingen vernemen hoe ze zich moeten gedragen voor het verkrijgen van een financiële tegemoetkoming bij individuele deelneming aan buitenlandse beurzen en van renteloze leningen ten laste van het Fonds voor buitenlandse handel.

Het Vlaamse Gewest zou, naar het schijnt, niet uitbetalen, terwijl het verondersteld wordt het geld in handen te hebben. De BDBH zou het geld nog hebben, maar is ter zake niet meer bevoegd. Er is dus een enorme confusie. De bedrijven weten niet meer wat zij moeten doen. Af en toe krijg ik zelfs bedrijven aan de telefoon, in het kader van politiek dienstbetoon, die langs die weg trachten te achterhalen wat zij nu juist moeten doen. Hierover graag wat meer duidelijkheid.

Sedert onze vorige discussie met de minister werden enkele belangrijke adviezen gepubliceerd, van de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen en van de Centrale raad voor het bedrijfsleven. In het kader van de regionaliseringsproblematiek is dit laatste advies minder interessant, want het gaat voornamelijk over het concurrentievermogen van ons land.

Ook organisaties zoals het Vlaams Economisch Verbond en *L'Union wallonne des entreprises* nemen ter zake standpunten in. De Gewesten blijven mijns inziens wel in gebreke. Zij leggen blijkbaar niet veel initiatieven aan de dag.

Mijnheer de minister, ik heb nog twee vragen. Mijn eerste vraag heeft te maken met het taalkader van de BDBH. Ik heb altijd gelooft dat de hele operatie van de regionalisering van onze buitenlandse handel niet nodig ware geweest indien men indertijd voldoende zorg had gedragen voor het uitwerken van een correct taalkader voor de BDBH. Hoeveel staat men nu met dit taalkader?

Mijn tweede vraag is van een verschillend kaliber. Daarnet heb ik het gehad over de coördinatie van het buitenlands beleid, maar nu wil ik het hebben over de coördinatie van de buitenlandse handel.

Op welke basis delegeert de minister van Buitenlandse Handel bevoegdheden? Zo is de minister van Economische Zaken op het ogenblik belast met een belangrijke zending naar Korea. Dezelfde minister heeft trouwens onlangs een belangrijk contract met Algerije gesloten. Hoe verloopt de condensatie tussen de minister van Buitenlandse Handel en die van Economische Zaken? En hoe verlopen de betrekkingen tussen de minister van Buitenlandse Handel en staatssecretaris Lizin, die ook geregeld in Algiers verschijnt en af en toe consulaire conferenties voorziet in het Midden-Oosten?

Ik wilde zoals de heer Noerens enkele grote problemen van de buitenlandse handel aansnijden, maar bij gebrek aan tijd zal het er niet van komen. Ik wil wel in het kort vier punten aanstippen. Bestaat er volgens de minister inderdaad een gevaar voor een protectionistisch *fortress Europe*? Dit is bijna een klassiek thema tegenwoordig. Zijn de landen van het Oostblok interessante commerciële partners? Is het, met of zonder *perestrojka*, goed zaken te doen met het Oostblok? Kunnen zij hun commerciële verplichtingen nakomen? Welke ontwikkelingslanden kunnen op het ogenblik nog worden beschouwd als interessante commerciële partners?

Tenslotte: deze vraag heb ik daarnet al gesteld aan de minister in zijn hoedanigheid van minister van Buitenlandse Zaken, maar ze betreft eigenlijk de bevoegdheid van de minister van Buitenlandse Handel: volgend jaar zal België de eindconferentie herbergen van de GATT-ronde. Heeft de regering al een plaats gevonden waar die internationale conferentie kan bijeenkomen? (*Applaus.*)

De Voorzitter. — Dames en heren, ik stel voor de bespreking even te onderbreken om over te gaan tot een onderzoek van geloofsbrieven.

Mesdames, messieurs, je vous propose d'interrompre cette discussion pour procéder à une vérification de pouvoirs. (*Assentiment.*)

VERIFICATION DE POUVOIRS

ONDERZOEK VAN GELOOFSBRIEVEN

M. le Président. — Chers collègues, le Sénat est saisi du dossier de Mme Martine Dardenne, proclamée élue sénateur par le bureau du Sénat en remplacement de M. Paul Lannoye, démissionnaire.

Bij de Senaat is het dossier aanhangig van mevrouw Martine Dardenne, tot senator verkozen verklaard door het bureau van de Senaat, ter vervanging van de heer Paul Lannoye, die ontslag heeft genomen.

La commission de Vérification des Pouvoirs vient de se réunir pour la vérification des pouvoirs de Mme Martine Dardenne.

De commissie voor Onderzoek van de Geloofsbrieven is zoeven bijeengekomen om de geloofsbrieven van mevrouw Martine Dardenne te onderzoeken.

Je vous propose d'entendre immédiatement le rapport de la commission.

Ik stel u voor onmiddellijk het verslag van deze commissie te horen. (*Instemming.*)

Je prie donc M. Guillaume, rapporteur, de donner lecture du rapport de la commission de Vérification des Pouvoirs.

M. Guillaume, rapporteur. — Monsieur le Président, au nom de la commission permanente de Vérification des Pouvoirs chargée de l'examen des pouvoirs de Mme Martine Dardenne, élue sénateur en remplacement de M. Paul Lannoye, démissionnaire, j'ai le plaisir de vous faire rapport.

Le Sénat avait à procéder à l'élection d'un sénateur coopté. Mme Martine Dardenne, seule candidate présentée, a été proclamée élue le 30 juin 1989, conformément à l'article 220 du Code électoral. L'élue ayant justifié qu'elle remplit toutes les conditions d'éligibilité exigées par la Constitution, votre commission, à l'unanimité, a l'honneur de vous proposer l'admission de Mme Martine Dardenne comme membre du Sénat. (*Applaudissements.*)

M. le Président. — Personne ne demandant la parole, je mets aux voix les conclusions du rapport.

Daar niemand het woord vraagt, breng ik de conclusie van het verslag in stemming.

— Ces conclusions, mises aux voix par assis et levé, sont adoptées.

Deze conclusie, bij zitten en opstaan in stemming gebracht, wordt aangenomen.

M. le Président. — Je prie Mme Martine Dardenne de prêter le serment constitutionnel.

Mme Dardenne. — Je jure d'observer la Constitution.

M. le Président. — Je donne acte à Mme Dardenne de sa prestation de serment et la déclare installée dans ses fonctions de sénateur. (*Applaudissements sur tous les bancs.*)

ONTWERP VAN WET HOUDENDE DE BEGROTING VAN
HET MINISTERIE VAN BUITENLANDSE ZAKEN, BUI-
TENLANDSE HANDEL EN ONTWIKKELINGSSAMEN-
WERKING VOOR HET BEGROTINGSJAAR 1989

ONTWERP VAN WET HOUDENDE AANPASSING VAN DE
BEGROTING VAN HET MINISTERIE VAN BUITEN-
LANDSE ZAKEN, BUITENLANDSE HANDEL EN ONT-
WIKKELINGSSAMENWERKING VOOR HET BEGRO-
TINGSJAAR 1988

Hervatting van de algemene beraadslaging

PROJET DE LOI CONTENANT LE BUDGET DU MINIS-
TERE DES AFFAIRES ETRANGERES, DU COMMERCE
EXTERIEUR ET DE LA COOPERATION AU DEVELOP-
PEMENT POUR L'ANNEE BUDGETAIRE 1989

PROJET DE LOI AJUSTANT LE BUDGET DU MINISTERE
DES AFFAIRES ETRANGERES, DU COMMERCE EXTE-
RIEUR ET DE LA COOPERATION AU DEVELOPPE-
MENT DE L'ANNEE BUDGETAIRE 1988

Reprise de la discussion générale

De Voorzitter. — Wij hervatten de algemene bespreking van de ontwerpen van wet betreffende de begroting van het ministerie van Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking.

Nous reprenons la discussion générale des projets de loi relatifs au budget du ministère des Affaires étrangères, du Commerce extérieur et de la Coopération au Développement.

Wij gaan verder met de bespreking van de budgettaire gegevens over de kredieten « Buitenlandse Handel ».

Nous poursuivons l'examen des données budgétaires relatives aux crédits « Commerce extérieur ».

Het woord is aan minister Eyskens.

De heer Eyskens, minister van Buitenlandse Zaken. — Mijnheer de Voorzitter, ik zal bijzonder bondig zijn. Minister Urbain is momenteel op zending in Zuid-Korea, waar hij prins Albert begeleidt, en laat zich verontschuldigen voor zijn gedwongen afwezigheid. Ik vervang hem dus op de valreep en ter elfder ure.

Ik heb aandachtig geluisterd naar de sprekers. Ik heb een algemene opmerking, onder meer voor de heer De Belder, die vraagt hoe wij moeten reageren op de bezwaren dat Europa van buitenuit wordt beschouwd als een *fortress Europe*. De vraag is wat hiermee wordt bedoeld. Het is vrij duidelijk dat het de bedoeling is van het tot stand brengen van een eengemaakte markt de goede Europese bedrijven te versterken, zodat zij ook *high tech* kunnen ontwikkelen. Het zal dus moeilijker zijn voor ondernemingen van buiten Europa om onze versterkte Europese bedrijven te beconcurreren op eigen terrein. Op de vraag of dit protectionisme is moet ik ontkennend antwoorden. Het gaat hier om gezonde concurrentie.

Wordt het toekomstige Europa protectionistisch in de enge zin van het woord? Ik ben overtuigd van niet. Wij spelen een constructieve rol in de GATT. Wij hoeven slechts de cijfers te bekijken. Onze handelsbalans met Japan is schromelijk deficitair, wat toch geen teken is van protectionisme. De twaalf landen van Europa, als groep beschouwd, vormen een subcontinent waarvan de invoer tweemaal zo groot is als die van de Verenigde Staten. Wanneer de Verenigde Staten evenveel invoeren als het Europa van de Twaalf kunnen zij misschien beweren dat het Europees beleid protectionistische trekken heeft. Dat is het beste argument om dit verwijt te verwerpen.

Er werden ook vragen gesteld over onze handelsrelaties met Oosteuropese landen. De Sovjetunie is meestal een goede betaler, wat niet van alle landen van het Oostblok kan worden gezegd. Met sommige Oosteuropese landen zijn wij terechtgekomen van

de regen in de drop, dat wil zeggen in systemen van directe ruil (*troc*). Dat systeem was kort na de oorlog algemeen. Het Marshall-plan heeft het ons mogelijk gemaakt onze bilaterale ruilhandel te multilateraliseren. De landen van het Oostblok zijn genoodzaakt over te gaan tot de directe ruil, door een gebrek aan betalingsmiddelen, aan deviezen. Ik heb enkele belangrijke besprekingen hieromtrent bijgewoond, die steeds moeizaam verlopen. Er moeten pakketten van goederen worden gevonden die elkaar op een perfecte wijze compenseren. Er ontstaan dan problemen, zoals het bepalen van de waarde van de goederen, de saldi die ontstaan, die dan weer aanleiding geven tot problemen van *clearing*.

Kortom, het is een buitengewoon complex en onhandig systeem. Ik ben voorstander van multilaterale handel, die ook aanleiding geeft tot een betalingsverkeer. Dat heeft dan weer te maken met het economisch gezond worden van die landen en met het invoeren van de convertibiliteit van de munt. Ook voor de Sovjetunie vormt dit een zwaar probleem. De roebel is niet convertibel. Hij heeft een louter theoretische koers. Rusland is het duurste land van de wereld als men de roebel moet kopen tegen de officiële koers, die volkomen lukraak wordt bepaald. Al die problemen bemoeilijken de handel met de Oosteuropese landen, maar als de *perestrojka* slaagt, zal de economische ontwikkeling de toestand op termijn normaliseren.

Tenslotte blijf ik even stilstaan bij de Uruguay-ronde, de conferentie in de laatste fase. Wij zouden deze conferentie graag in België laten plaatshebben, ook omwille van de aanwezigheid van de Europese Commissie en de inbreng van de Europese Gemeenschap in de onderhandelingen. Er is nog niet uitgemaakt waar die conferentie precies zal worden georganiseerd, want zulks vereist een zeer ingewikkelde infrastructuur. De technici reizen België af om een geschikte plaats te vinden. Slechts twee of drie plaatsen komen in ons land hiervoor in aanmerking. De hele operatie zal ook een dure aanlegenschap zijn, maar ze is van groot belang voor de internationale uitstraling van ons land.

Vele sprekers hadden het over de problemen bij de regionalisering van de bestaande instellingen die te maken hebben met het buitenlands handelsbeleid en de toepassing van de staatshervorming. Ik kan daar niet uitgebreid op antwoorden, vermits dit werkelijk behoort tot het beleid van minister Urbain. Er wordt werk van gemaakt. Ik verneem dat de heer Urbain voorstellen heeft gedaan die voor advies zijn gezonden aan de Gewesten.

Daarop is geen definitief antwoord gekomen. Het Vlaamse Gewest zou een gedeeltelijk antwoord hebben verschaft en verdere besprekingen zouden plaatsvinden. De regionalisering van de BDBH is geen eenvoudige klus. Het verdelen van het korps van handelsprospectoren is dat evenmin.

De vertegenwoordiging in het buitenland van de Gewesten en Gemeenschappen is ook een punt waarover overleg moet plaatsvinden. Ik ben voorstander van een samenwerkingsakkoord tussen de nationale overheid en de Gewesten en Gemeenschappen wat betreft die vertegenwoordiging en de rol van de Gewesten en Gemeenschappen in het buitenland.

Mijn conclusie is louter politiek maar ze heeft ook te maken met gezond verstand.

Ten eerste, de staatshervorming moet worden toegepast op het buitenlands handelsbeleid.

Ten tweede, de wettelijke problemen lossen niet alles op. Er moeten nog een aantal concrete modaliteiten worden ingevuld. Daarover moet worden onderhandeld in een geest van federale loyaliteit en het naleven van de nieuwe bevoegdheden van de Gewesten en Gemeenschappen. Dat zijn natuurlijk banaliteiten, maar men moet dat kunnen waarmaken. Ik hoop te kunnen bijdragen tot een opbouwende dialoog daarover, tussen de Gewesten en Gemeenschappen.

Ten derde, de hele zaak moet doelmatig blijven. Het komt er op aan onze producten en diensten te « slijten » in het buitenland. Dat is essentieel indien wij willen dat onze export, die zo belangrijk is voor onze economie, verder blijft floreren.

Ten vierde is er de hervorming van het buitenlandse handelsbeleid waarover ik af en toe wel eens iets hoor. De BDBH moet in eerste instantie niet de belangen van pressiegroepen, sociale

partners of politieke partijen behartigen, zelfs ook niet de belangen van de Gewesten en Gemeenschappen en van de nationale overheid. De BDBH moet in eerste instantie dienstig zijn voor de gebruikers, de bedrijven, de grote en de kleine, de KMO's, die liefst wat meer een beroep zouden moeten kunnen doen op die dienst in zijn nieuwe versie. Zij zouden tevens een beroep moeten kunnen doen op bepaalde regionale instanties die moeten worden uitgebouwd door de Gewesten. Dat lijkt mij essentieel te zijn.

Ik wil niet antwoorden in naam van minister Urbain. Hij kan bij gelegenheid na het reces worden geïnterpelleerd. Ik hoop samen met hem, met de collega's uit de gewest- en gemeenschapsregeringen, de nodige dialoog te kunnen aangaan om te komen tot een correcte toepassing van de afspraken van de staatshervorming en tot het bevorderen van de efficiëntie van het geheel. (*Applaus.*)

De Voorzitter. — Daar niemand meer het woord vraagt in de bespreking van de budgettaire gegevens over de kredieten « Buitenlandse Handel » verklaar ik ze voor gesloten.

Plus personne ne demandant la parole dans la discussion des données budgétaires relatives aux crédits « Commerce extérieur », je la déclare close.

Ik stel voor de bespreking van de begroting van Buitenlandse Zaken te onderbreken om te beraadslagen over het ontwerp van wet inzake het Zuidpoolgebied.

Je vous propose d'interrompre la discussion du budget des Affaires étrangères pour passer à l'examen du projet de loi sur l'Antarctique. (*Assentiment.*)

ONTWERP VAN WET TOT WIJZIGING VAN DE WET VAN 12 JANUARI 1978 BETREFFENDE DE BESCHERMING VAN DE FAUNA EN DE FLORA IN HET ZUIDPOOLGEBIED

Algemene beraadslaging en stemming over de artikelen

PROJET DE LOI MODIFIANT LA LOI DU 12 JANVIER 1978 RELATIVE A LA PROTECTION DE LA FAUNE ET DE LA FLORE DANS L'ANTARCTIQUE

Discussion générale et vote des articles

De Voorzitter. — Wij vatten de bespreking aan van het ontwerp van wet tot wijziging van de wet van 12 januari 1978 betreffende de bescherming van de fauna en de flora in het Zuidpoolgebied.

Nous abordons l'examen du projet de loi modifiant la loi du 12 janvier 1978 relative à la protection de la faune et de la flore dans l'Antarctique.

De algemene beraadslaging is geopend.

La discussion générale est ouverte.

Het woord is aan de heer De Bremeaeker voor een mondeling verslag.

De heer De Bremeaeker, rapporteur. — Mijnheer de Voorzitter, de minister van Buitenlandse Zaken heeft de commissie verzekerd dat de regering staat achter dit in de Kamer ingediend wetsvoorstel. De regering is zich bewust van de kwetsbaarheid van het Zuidpoolgebied. Recente ongevallen met tankschepen hebben deze kwetsbaarheid ten overvloede geïllustreerd. De minister verheelt niet dat er betwisting bestaat rond de Conventie van Wellington die op 2 juli 1988 werd gesloten. Zal België, een van de medeondertekenaars van het Antarctica-Verdrag van 1959, de conventie ondertekenen en zal het Parlement ze bekrachtigen? Vast staat reeds dat Frankrijk en Australië dit niet zullen doen.

Er is wel sprake van de conventie aan te vullen met een weliswaar nog niet bestaand protocol ten gunste van het leefmi-

lieu. De minister heeft zich zeer terughoudend getoond tegenover de conventie. Wie kan waarborgen dat het protocol wordt nagekomen? Zullen de afspraken waterdicht kunnen worden gemaakt? Welke sancties kunnen worden opgelegd?

Bovendien zal men toch machteloos staan tegenover technische ongevallen.

Gelukkig heeft het Antarctica-verdrag het stelsel van medebeheer ingevoerd, waardoor het ergste kon worden voorkomen. Het ware goed dat België in deze groep zou blijven. Indien zich geen nieuwe feiten voordoen, lijkt het de minister best dat België zijn standpunt zou afstemmen op dat van Frankrijk en Australië en de Zuidpool dus ongemoeid zou laten.

Een lid meent dat de conventie niet het voordeel ontzegd kan worden, een zekere orde in te stellen. Hij vraagt niettemin of België niet in EG-verband kan aandringen op niet-bekrachtiging van de conventie.

De minister vindt dat afwijzing van de Conventie van Wellington vanzelfsprekend gepaard moet gaan met een alternatief. Misschien kan dit de oplossing zijn die Frankrijk nastreeft, namelijk het statuut van een wereld-natuurreservaat. Blijkt dit niet haalbaar, dan kan men nog altijd pogen een streng protocol op te stellen.

Een lid wil weten hoever « wetenschappelijk onderzoek » kan gaan zoals bepaald in artikel 6bis, paragraaf 2.

De minister geeft toe dat het Zuidpoolverdrag van Washington de grens tussen wetenschapsbeoefening en militaire activiteit vaag laat. Hij geeft lezing van een desbetreffend commentaar op artikel III van het Verdrag van Washington, verwoord in artikel 6bis, paragraaf 2, van het ontwerp van wet.

Een lid vraagt of prospectie nog wel wetenschappelijk onderzoek mag heten. De minister geeft toe dat de grens niet duidelijk is. Hij geeft hierbij lezing van het hele artikel III.

Een senator wijst op de evolutie van het Zuidpooledossier. De Conventie van Wellington wijzigt het Antarctica-verdrag. Daarin ziet dit wetsvoorstel gevaren en wil hiertegen ingaan. De senator herinnert aan het standpunt van wetenschapsman Cousteau die beweert dat men moet uitgaan van een gesloten in plaats van open Zuidpool waarbij dan eventueel enkele uitzonderingen kunnen worden toegestaan.

Het wetsvoorstel, inmiddels ontwerp geworden, bevriest de toestand op het stadium Antarctica. Aanneming ervan sluit niet uit dat men de Conventie van Wellington onderzoekt en desnoods later amendeert. Het standpunt van de minister voldoet het lid. Ten overvloede haalt het de argumenten aan die Cousteau onlangs op een persconferentie ten voordele van een ongeschonden Zuidpool heeft ontwikkeld.

Een lid is enigszins verwonderd over het standpunt van de minister. Zijn voorganger nam, blijkens het kamerverslag een eerder afwijzend standpunt in. Is het wel zeker dat de regering achter deze koerswijziging staat?

De minister bevestigt dit. Hij verklaart dit onder meer door nieuwe feiten: Frankrijk en Australië hebben onlangs hun tegenstand laten blijken en een alternatief voorstel gedaan.

De minister pleit voor eenparige aanneming van de tekst.

Een lid dringt erop aan dat België bij de andere Europese lidstaten zou aandringen om een gelijkaardig standpunt in te nemen. Het lid heeft wel enkele vragen. Als België de Conventie van Wellington niet bekrachtigt, hoe kan het dan de goede kanten ervan helpen behouden?

Is er in België geen industriële belangstelling voor de Zuidpool?

Wat antwoordt de minister op de kritiek van de Raad van State, volgens welke de tekst, meer in het bijzonder de sanctiëring, veel preciezer zou moeten zijn?

De minister verklaart uitdrukkelijk dat hij het ontwerp van de Conventie van Wellington niet voor de Ministerraad zal brengen.

Hij is er niet zo zeker van dat deze conventie de politiek van het minste kwaad is. En is de Franse houding het beste alternatief, ofwel de omkering van het uitgangspunt, zoals Cousteau

het wenst? In elk geval wil hij een streng protocol vóór zich hebben, alvorens eraan te denken met de Conventie van Wellington in te stemmen.

Van een Belgische industriële belangstelling voor de Zuidpool heeft hij geen weet. Zulke belangstelling is eerder vanwege grotere landen te vrezen.

De Raad van State heeft misschien wel gelijk: de rechtbanken zullen het moeilijk hebben om deze wettekst toe te passen omdat hij vooral een politieke betekenis heeft. De rechtbanken moeten dan maar zelf jurisdictie scheppen.

Een lid wijst op de ingewikkelde soevereiniteitsrechten over het Zuidpoolgebied.

Hij vermeldt het oorlogsrisico dat ermee gepaard gaat. Sommige landen, zoals bijvoorbeeld Argentinië, zullen niet eeuwig zwak blijven. En zelfs dan kunnen zij in de verleiding komen om hun binnenlandse moeilijkheden te bezweren door een buitenlandlands optreden, de Falklandoorlog was hiervan een illustratie.

Wat het economisch aspect betreft, gelooft de minister niet in het gevaar van ontginning. In het verleden heeft men in Noord-Amerika, zelfs niet zo dicht bij de Noordpool, gepoogd ertsen te winnen in gebieden waar grote koude heerst. Men heeft het moeten opgeven. Technisch heeft niemand de Zuidpool nodig. België is niet eens in staat zo iets te ondernemen. Het gevaar is dus veel geringer dan men wil doen geloven. Het enige risico bestaat erin dat iemand er toch mee begint: dan willen vele anderen volgen.

De minister merkt op dat het Verdrag van Washington alle territoriale aanspraken bevestigt. Groot-Brittannië, Chili en Argentinië hebben dit verdrag steeds geëerbiedigd, in weerwil van onderlinge oorlogen. Zelf denkt hij ook dat echte industriële ontginning weinig waarschijnlijk is.

Een lid weerlegt dat de Conventie van Wellington een minder kwaad zou zijn omdat ze een juridisch vacuüm opvult. De conventie bepaalt immers zelf dat ze niet zal kunnen werken indien Frankrijk en Australië niet meedoen. Wat het geval is. De minister bevestigt dit.

Een lid beklemtoont de zwakte van de juridische sancties. Het bepleit in de toekomst sancties op hun economische weerslag te toetsen. Nog meer verwacht hij van preventieve maatregelen, bijvoorbeeld het weigeren van licenties.

De minister antwoordt dat het dossier zich in volle evolutie bevindt en dat dus nagedacht kan worden over doeltreffender sancties.

De beide artikelen en het geheel van het ontwerp van wet worden aangenomen met eenparigheid van de 13 aanwezige leden. (Applaus.)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer De Cooman.

De heer De Cooman. — Mijnheer de Voorzitter, vooraf wens ik de minister van Buitenlandse Zaken namens de CVP-fractie hier welkom te heten en te feliciteren met zijn benoeming.

Mijnheer de minister, wij hebben u niet gefeliciteerd tijdens de bespreking van de begroting van Buitenlandse Handel omdat u weinig of geen verantwoordelijkheid draagt voor wat voorbij is. Wij geven u rendez-vous in het najaar en zullen dan in alle duidelijkheid met u de problematiek van Buitenlandse Zaken bespreken. Het is moeilijk het woord te nemen na het mondeling verslag dat zeer volledig en zeer duidelijk is uitgebracht door de heer De Bremecker. Daarmee hoef ik de vele aspecten, die in de commissie aan bod zijn gekomen, niet te herhalen.

Wij moeten zeer oplettend zijn in verband met de Conventie van Wellington. Zoals ik in de commissie heb gezegd, moeten wij bij het niet-ratificeren ervan — en ik dring erop aan dat dit niet gebeurt — een ander voorstel formuleren. In plaats van exploitatie onder bepaalde voorwaarden, moet er een exploitatieverbod komen, met eventueel beperkte vergunningen voor onderzoek.

Ann. parl. Sénat de Belgique — Session ordinaire 1988-1989
Parlem. Hand. Belgische Senaat — Gewone zitting 1988-1989

Het volgende probleem ligt allicht iets moeilijker. Ik dring erop aan om alle militaire bases in het Zuidpoolgebied bij de reglementering te betrekken. Ik weet dat militaire bases en paramilitair optreden moeilijk te controleren vallen. Strikem onderzoek en exploratie is altijd mogelijk.

Mijnheer de minister, de CVP-fractie schaart zich achter uw standpunt om de Conventie van Wellington niet te ratificeren. Ons land moet in samenwerking met de andere leden van de Europese Gemeenschap zo spoedig mogelijk een tegenvoorstel formuleren. Ik moet eraan toevoegen dat wij het voorstel van wet, dat is ingediend in de Kamer, een lovenswaardig initiatief vinden. Wij zijn ons allen ten eerste bewust van de problematiek rond het Zuidpoolgebied. Terecht heeft commandant Cousteau gezegd dat Antarctica eigenlijk veel belangrijker is dan het Regenwoud voor het leven op aarde. Als politici en parlementsleden moeten wij ons bewust zijn van wat wij zeggen en wensen. Op beide gebieden moeten inspanningen worden geleverd, maar de prioriteiten moeten gelegd worden waar zij nodig zijn. (Applaus.)

De Voorzitter. — Het woord is aan mevrouw Aelvoet.

Mevrouw Aelvoet. — Mijnheer de Voorzitter, mijn uiteenzetting zal een record inhouden op het vlak van bondigheid.

De groenen zijn van mening dat de Conventie van Wellington, zoals ze nu geformuleerd is, een gevaarlijk uitgangspunt is voor de effectieve bescherming van het Zuidpoolgebied. Daarom geniet het wetsontwerp onze volle steun, omdat daardoor ten minste van Belgische zijde de zaken bevroren worden, wat zeer toepasselijk is in verband met het Zuidpoolgebied.

Het belangrijkste is de Conventie van Wellington inderdaad niet te ratificeren. België moet zijn houding nog definitief bepalen. Ik verheug mij ten eerste over het engagement dat de minister in de commissie heeft genomen om er in de Ministerraad voor te pleiten dat België de conventie niet ratificeert, maar wel werkt aan een politiek alternatief in de richting van wat Frankrijk en Australië voorstellen. Het lijkt me belangrijk dat de minister dit standpunt in openbare vergadering bevestigt. Het is immers de laatste gelegenheid, alvorens deze kwestie eventueel in de Ministerraad wordt behandeld, dat het Parlement nog stappen kan doen. Ook voor de publieke opinie is het belangrijk dat dit kan worden bevestigd. (Applaus.)

De Voorzitter. — Het woord is aan minister Eyskens.

De heer Eyskens, minister van Buitenlandse Zaken. — Mijnheer de Voorzitter, ik breng hulde aan rapporteur De Bremecker die een uitermate gedetailleerd en voortreffelijk mondeling verslag heeft uitgebracht over een bijzonder interessante discussie die wij van de week nog in de commissie hebben gevoerd. Ik wijs erop dat het hier gaat om het resultaat van een parlementair initiatief waarover ik mij ten eerste verheug.

Gezien een aantal nieuwe feiten is de Conventie van Wellington inderdaad niet goed, zelfs gevaarlijk. Het is dus helemaal niet opportuun ze goed te keuren. De optimale oplossing bestaat erin het Zuidpoolgebied het statuut van een wereldwijd natuurreservaat te geven, voor zover men kapers op de kust kan uitsluiten en dit internationaal juridisch en ook politiek afdwingbaar kan maken. Zoniet, moeten wij misschien terugvallen op de suggestie van commandant Cousteau om de hele redenering van de Conventie van Wellington om te keren. Dan geeft men aan het Zuidpoolgebied het statuut van onschendbaar gebied met een zeer strenge procedure van uitzonderingen op basis van een zeer duidelijk protocol, dat echter nog niet ter tafel ligt.

Daarom zie ik geen reden om de Conventie nu aan de regering voor te leggen, laat staan bij het Parlement voor ratificatie in te dienen. Ik hoop dat er een positieve en originele oplossing uit de bus komt die de mensheid in staat stelt het Zuidpoolgebied te bewaren voor zichzelf en voor degenen die na ons komen. (Applaus.)

De Voorzitter. — Daar niemand meer het woord vraagt in de algemene beraadslaging, verklaar ik ze voor gesloten en bespreken wij de artikelen van het ontwerp van wet.

Plus personne ne demandant la parole dans la discussion générale, je la déclare close et nous passons à l'examen des articles du projet de loi.

L'article premier est ainsi rédigé :

Article 1er. Un article 6bis, libellé comme suit, est inséré dans la loi du 12 janvier 1978 relative à la protection de la faune et de la flore dans l'Antarctique :

« Art. 6bis. § 1er. Il est interdit d'accomplir tout acte ayant pour objet la prospection, l'exploration ou l'exploitation de richesses minérales dans la zone visée à l'article 1er.

§ 2. La recherche strictement scientifique, au sens de l'article III du Traité sur l'Antarctique, signé à Washington le 1er décembre 1959 et approuvé par la loi du 12 juin 1960, n'est pas visée par cette interdiction.

§ 3. Cette interdiction vise tant les actes accomplis par des personnes physiques de nationalité belge que les actes accomplis et les activités entreprises par des personnes morales de droit belge, soit directement, soit indirectement par l'entremise de toute autre personne morale de droit belge ou étranger dans laquelle elles ont des intérêts ou à laquelle elles sont liées contractuellement. »

Artikel 1. Een artikel 6bis, luidend als volgt, wordt in de wet van 12 januari 1978 betreffende de bescherming van de fauna en de flora in het Zuidpoolgebied ingevoegd :

« Art. 6bis. § 1. In het in artikel 1 bedoelde gebied is het verboden enige handeling te stellen met het oog prospectie naar, exploratie van of ontginning van minerale rijkdommen.

§ 2. Dit verbod is niet van toepassing op strikt wetenschappelijk onderzoek in de zin van artikel III van het Zuidpoolverdrag, ondertekend te Washington op 1 december 1959, en goedgekeurd bij de wet van 12 juni 1960.

§ 3. Dit verbod geldt zowel voor handelingen gesteld door natuurlijke personen van Belgische nationaliteit als voor handelingen en activiteiten ondernomen door rechtspersonen naar Belgisch recht, hetzij rechtstreeks, hetzij onrechtstreeks door tussenkomst van enig ander rechtspersoon naar Belgisch of buitenlands recht waarin zij belangen hebben of waarmee zij contractueel verbonden zijn. »

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 2. L'article 8, 1), de la même loi est modifié comme suit :

« 1) Les infractions aux interdictions visées aux articles 3 à 6bis de la présente loi. »

Art. 2. Artikel 8, 1), van dezelfde wet wordt als volgt gewijzigd :

« 1) De inbreuken op de verbodsbepalingen bedoeld in de artikelen 3 tot 6bis van deze wet. »

— Adopté.

Aangenomen.

De Voorzitter. — We stemmen later over het ontwerp van wet in zijn geheel.

Il sera procédé ultérieurement au vote sur l'ensemble du projet de loi.

ONTWERP VAN WET HOUDENDE DE BEGROTING VAN HET MINISTERIE VAN BUITENLANDSE ZAKEN, BUITENLANDSE HANDEL EN ONTWIKKELINGSSAMENWERKING VOOR HET BEGROTINGSJAAR 1989

ONTWERP VAN WET HOUDENDE AANPASSING VAN DE BEGROTING VAN HET MINISTERIE VAN BUITENLANDSE ZAKEN, BUITENLANDSE HANDEL EN ONTWIKKELINGSSAMENWERKING VOOR HET BEGROTINGSJAAR 1988

Hervatting van de algemene beraadslaging

PROJET DE LOI CONTENANT LE BUDGET DU MINISTÈRE DES AFFAIRES ÉTRANGÈRES, DU COMMERCE EXTÉRIEUR ET DE LA COOPÉRATION AU DÉVELOPPEMENT POUR L'ANNÉE BUDGÉTAIRE 1989

PROJET DE LOI AJUSTANT LE BUDGET DU MINISTÈRE DES AFFAIRES ÉTRANGÈRES, DU COMMERCE EXTÉRIEUR ET DE LA COOPÉRATION AU DÉVELOPPEMENT DE L'ANNÉE BUDGÉTAIRE 1988

Reprise de la discussion générale

De Voorzitter. — Wij hervatten de algemene beraadslaging over de ontwerpen van wet betreffende de begroting van het ministerie van Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking.

Wij vatten de bespreking aan van de budgettaire gegevens in verband met de kredieten « Ontwikkelingssamenwerking ».

Nous reprenons la discussion générale des projets de loi relatifs au budget du ministère des Affaires étrangères, du Commerce extérieur et de la Coopération au Développement.

Nous entamons l'examen des données budgétaires relatives aux crédits « Coopération au Développement ».

Het woord is aan de heer Noerens.

De heer Noerens. — Mijnheer de Voorzitter, inzake het gevoerde ontwikkelingsbeleid, wil ik een aantal opmerkingen maken over de kleine en middelgrote ondernemingen, het personeelsbeleid en de opleiding.

Uit de literatuur en de uitspraken van de meeste verantwoordelijken in de derde wereld blijkt dat het oprichten van kleine en middelgrote ondernemingen de beste formule is om de produktie te bevorderen en om de economie van een land vooruit te stuwten. De KMO's zijn over de hele wereld de ruggegraat van de nationale economie. Mijn vraag gaat vooral over de kredietlijnen die de jongste tijd aan een aantal nationale en regionale ontwikkelingsbanken werden toegekend. Ik wil mij hier beperken tot Thailand en Marokko. Ik vraag niet welk bedrag de Belgische samenwerking reeds heeft gestort om deze kredietlijnen te stijven, maar wel — en hierover gaat het — hoeveel plaatselijke begunstigden — dit zijn de kleine en middelgrote ondernemingen — hiervan gebruik maken. Ik vraag dus niet hoeveel werd gestort, ik weet dat dit belangrijk is om het streefdoel van de 0,7 pct. te bereiken. Het feitelijk gebruik is echter veel belangrijker.

In dezelfde gedachtengang ben ik zeer bezorgd over het bedrag van 1,260 miljard frank dat de jongste jaren werd gestort aan het IFAD — « International fund for agricultural development ». Dit bedrag moest dienen om goedkope leningen te verschaffen aan de kleine landbouwondernemingen en/of coöperatieven. Het interesseert mij niet dat dit bedrag aan de organisatie werd gestort, maar wel te weten, welk deel van dit bedrag effectief naar de begunstigden is gegaan. Kan de minister mij hierover precieze cijfers geven?

Een specifiek probleem inzake het personeelsbeleid situeert zich in de bilaterale samenwerking, vooral met Zaïre. Enkele honderden personeelsleden werden immers eenzijdig teruggetrokken. Diverse collega's hielden hier en ook elders een betoog

over deze problematiek. Is het niet mogelijk om vele van onze bekwame personeelsleden te laten aanwerven in multilaterale instellingen? België financiert immers jaarlijks met ettelijke miljarden, via vrijwillige en verplichte bijdragen, meer dan 35 multilaterale instellingen.

Ik denk uitdrukkelijk aan de projecten die België financiert in het kader van de programma's van bijvoorbeeld het FAO, de Wereldbank, het Overlevingsfonds, de Afrikaanse Ontwikkelingsbank en nog verscheidene andere organisaties. Het is duidelijk dat hierbij heelwat Belgische deskundigen kunnen worden ingeschakeld. Het is echter voor vele kandidaten niet gemakkelijk de juiste weg en de juiste procedure te vinden. Kan de minister mij zeggen wat hij de jongste tijd gedaan heeft en in de toekomst zal doen om de teruggeroepen coöperanten te helpen bij een nieuwe aanwerving in multilateraal verband? Heeft de minister meer bepaald een dienst aangewezen in zijn administratie om de aanwerving, zowel voor een korte als voor een langere termijn, te vergemakkelijken bij projecten beheerd en uitgeschreven door multilaterale organisaties?

Wat de opleiding betreft waren tot nu toe studiebeurzen aan onze Belgische universitaire en niet-universitaire instellingen een traditie. Het nut daarvan werd vaak betwist omdat heel wat afgestudeerden niet noodzakelijk in een continu proces van produktiviteit werden ingeschakeld bij hun terugkeer in het land van herkomst. Sinds enkele jaren wordt met succes een formule toegepast met een opleiding in het kader van commerciële contracten. Alle partners erkennen de degelijke ontwikkelingswaarde van die formule. De begunstigde academici waren weliswaar geen hoogvliegers, maar zij bezaten wel een stel vaardigheden op het gebied van de industriële ontwikkeling. Derde-wereldlanden hebben zeer veel behoefte aan dergelijke technici. Deze *all round* technici zijn ook een waarborg voor de continuïteit in de investeringen. In tegenstelling tot vele officiële projecten die na het vertrek van de laatste Europese deskundigen op niets uitdraaiden werden die technici goed voorbereid. Zij konden de investeringen verder in goede banen leiden. Uit deze begroting kan ik niet duidelijk afleiden of hiervoor verder ernstige inspanningen worden gedaan. Hoe evalueert de minister deze formule en heeft hij hiervoor kredieten in zijn begroting ingeschreven?

Om te eindigen zou ik het nog even willen hebben over de schuldheroschikking voor Zaïre zoals die door de Club van Parijs werd besloten medio deze maand.

Als ik het goed voor heb zouden de leden van de Club van Parijs bij hun regeringen aandringen op een schuldherziening voor Zaïre. Er zijn drie opties mogelijk.

De eerste zou bestaan in de kwijtschelding van een derde van de schulden en een herschikking van de overige schulden tegen een marktrente over 14 jaar en met een moratorium van 8 jaar.

De tweede optie zou bestaan in een herschikking van de totale schulden tegen marktrente en over een periode van 25 jaar. Tijdens de eerste 14 jaar zouden er geen aflossingen zijn.

Volgens de derde optie zouden de schulden worden herschikt over een periode van 14 jaar, waarvan 8 jaar met uitstel van aflossing, maar tegen een rente die 3,5 pct. onder de marktrente zou liggen.

In dit verband mocht ik van de minister vernemen of hij kan bevestigen dat België reeds zijn voorkeur zou hebben uitgesproken voor de tweede optie, namelijk een herschikking van de totale schulden tegen marktrente over een periode van 25 jaar waarbij in de eerste 14 jaar geen aflossingen worden betaald.

Komt er in het vooruitzicht van 1992 een verdere versoepeling van het quotasysteem voor textielprodukten? Worden er in de textielsector nog *joint-ventures* gepland met Belgische ondernemingen?

Mijnheer de Voorzitter, het voorgestelde ontwikkelingsbeleid bevat nog een te groot aantal onzekerheden. Daarom zullen de leden van de PVV-senaatsfractie de begroting niet goedkeuren. (Applaus.)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Verschuere.

De heer Verschuere. — Mijnheer de Voorzitter, tengevolge van de traditie de begrotingen jaarlijks alternerend in Kamer en Senaat in te dienen, komt de begroting voor Ontwikkelingssamenwerking hier pas aan bod nadat ze in de Kamer van volksvertegenwoordigers reeds grondig werd besproken in de commissie en in de plenaire vergadering.

Mijnheer de minister, volksvertegenwoordiger Jean Van der Sande heeft namens de SP reeds de verscheidene aspecten van het ontwikkelingsbeleid, waaraan u vandaag, na zoveel jaar liberaal mercantiel wanbeleid, gestalte geeft vanuit een positieve doch kritische ingesteldheid besproken en doorgelicht; positief omdat wij het eens zijn met het ruimer kader waarin u uw beleidsopties inschrijft, kritisch omdat het naar onze mening absoluut noodzakelijk blijft de grootst mogelijke waakzaamheid aan de dag te leggen inzake de concrete uitwerking van sommige aspecten van de ontwikkelingssamenwerking.

Eerder dan onze opmerkingen en suggesties en de door ons gewenste bijsturingen van de begroting en het door u gevoerde ontwikkelingsbeleid hier nog eens de revue te laten passeren, leek het ons aangewezen om een uiterst belangrijk thema dat in de Kamer niet aan bod is gekomen, namelijk het ontwikkelingsbeleid van het Europa der Twaalf inzake de binnenkort te hernieuwen overeenkomst van Lomé, en meer bepaald de Belgische inbreng daarbij, aan een grondige evaluatie te onderwerpen.

Ik was van plan eerst kort stil te staan bij twee belangrijke problemen die elk jaar aan bod komen, namelijk de doelstelling van 0,7 pct. en de personeelssituatie bij het ABOS, die er jaar na jaar op achteruit gaat. Ik vrees echter dat ik in tijdnood zal geraken. Indien mij straks nog tijd rest, zal ik over deze punten uitweiden.

Ik zal nu dieper ingaan op het ontwikkelingsbeleid van de Europese Gemeenschap en enkele kanttekeningen maken bij de samenwerking tussen de EG en de ACP-landen in het kader van de overeenkomst van Lomé.

Op het ogenblik worden tussen de ministers van Ontwikkelingssamenwerking van de 12 EG-lid-staten en de ministers van Buitenlandse Zaken of Economie van 66 landen uit Afrika, het Caraïbisch gebied en dat van de Stille Oceaan, onderhandelingen gevoerd die in 1990 moeten leiden tot het sluiten van een nieuwe conventie, Lomé IV, die de economische en ontwikkelingssamenwerking tussen de EG en deze ACP-landen gedurende de volgende vijf jaar regelt.

Dat deze onderhandelingen niet in al te rooskleurige omstandigheden zijn gestart blijkt onder meer uit de uitspraak van Edwin Carrington, secretaris-generaal van de ACP-groep, die de situatie krachtig samenvatte: «Nooit eerder hebben de ontwikkelingslanden voor zo'n immens probleem gestaan.»

Immers, het grootste deel van de ACP-landen verkeert in een situatie van stuurlaasheid, in belangrijke mate veroorzaakt door externe factoren, al dient er wel aan te worden toegevoegd dat sommige staats- of regeringsleiders hier in eigen boezem mogen kijken. De prijzen van de grondstoffen worden in de *long-run* gekenmerkt door een vrije val, met als gevolg dat de schuldenlast ontzaglijk is toegenomen.

Een steeds groter deel van de schamele inkomsten van de export wordt opgebruikt voor schuldaflossingen en rentebetalingen. De import, ook de levensnoodzakelijke, gaat achteruit en investeringen blijven achterwege. De sociale gevolgen, versterkt door de draconische soberheidsmaatregelen of, om het beschaafd uit te drukken, de structurele aanpassingsprogramma's van het IMF, blijven niet achterwege.

Het heeft er alle schijn van dat de tot nu toe gevoerde voorbereidende onderhandelingen duidelijk hebben gemaakt dat de ACP-landen weinig te verwachten hebben van de EG voor hun twee belangrijkste problemen, namelijk de daling van de exportprijzen en de stijging van de buitenlandse schulden.

De oudste documenten van de Europese Commissie geven blijk van een volstrekt passieve houding ten opzichte van deze problemen. De schulden- en grondstoffenproblematiek wordt wel uitgebreid vermeld, maar de enige oplossing die door de EG wordt voorgesteld is steun aan de structurele aanpassingsmaatregelen van de ACP-landen.

Daarbij denkt de EG aan twee middelen: enerzijds, de uitbreiding van de zogenaamde sectoriële importprogramma's — ACP-landen die een aanpassingsprogramma met IMF en Wereldbank sluiten, zouden van de EG meer hulp krijgen om de noodzakelijke import te financieren — en anderzijds, de financiering van bepaalde begrotingsposten van ACP-landen, posten die door de aanpassing in het gedrang zouden komen. Toch wil de EG hier een eigen lijn, los van IMF en Wereldbank, aanhouden in de hoop op die manier de aanpassingen een meer sociaal gezicht te geven terwijl meer rekening wordt gehouden met de specifieke omstandigheden in de ACP-landen.

Aldus geformuleerd, kan deze strategie bij sommigen misschien hoop wekken, doch in werkelijkheid kan men niet anders dan deze voornemens uiterst sceptisch, om niet te zeggen argwanend bekijken.

Steun bij aanpassing zal immers in hoofdzaak betekenen dat de EG de nobele rol op zich kan nemen om, daar waar IMF en Wereldbank nogal hard van stapel zijn gelopen, de eerste zorgen toe te dienen, terwijl de door deze instellingen toegepaste en veelal nefast gebleken recepten niet ter discussie komen.

Verder is het niet ondenkbaar dat een groot deel van de financiële steun indirect weer zal wegvloeien in de vorm van schuldaflissing en rentebetaling... Het gevaar is groot dat zo een vorm van donorcoördinatie tussen IMF, Wereldbank en EG niet alleen een belangrijke bedreiging vormt voor de soevereiniteit van menig ACP-land, maar daarenboven geen enkele garantie op economische ontwikkeling biedt.

Ook voormalig EG-commissaris voor Ontwikkelingssamenwerking Pisani waarschuwde reeds voor deze tendens: «De voorstellen van de Commissie zijn echter op één punt onaanvaardbaar. We bedoelen het gebruik van de conventie en haar kredieten voor het ondersteunen van een structureel aanpassingsprogramma. Men geeft de voorrang aan de korte termijn ten koste van de lange termijn, men offert de ontwikkeling op aan de financiële discipline. Geen enkele conjuncturele overweging, hoe dringend ook, kan als excuus dienen om zo tegen de geest van dit pact in te gaan. Lomé zal Lomé niet meer zijn indien men het koppelt aan structurele aanpassingsprogramma's. Lomé is ontworpen voor ontwikkeling.»

Mijnheer de minister, graag had ik vernomen welke lijn door ons land in dit dossier wordt verdedigd en op basis van welke filosofie.

Ook op zuiver handelsgebied heeft de EG tot nu toe niet veel meer gedaan dan — gelukkig gratis — erop te wijzen dat de verdere liberalisering van de wereldhandel ook een voordeel is voor de economieën van de ACP-landen. Verder ziet de Raad vanaf 1992 bij de voltooiing van de interne markt nieuwe kansen voor de ACP-landen.

Globaal neemt de EG bij dit aspect van de onderhandelingen, duidelijk een defensieve houding aan. Waar, sterk vereenvoudigd, de zuidelijke landen meer nadruk leggen op het hulpaspect terwijl men in het Noorden eerder geneigd is handel en hulp als gekoppelde troefkaarten te hanteren, dreigen interne EG tegenstellingen verlamdend te werken.

Daarenboven wordt de netelige kwestie van de omvang van de pot met zilverlingen, waarover men in het globaal Lomé-kader gedurende de komende vijf jaar zal kunnen beschikken, angstvallig, maar wel permanent, naar een latere datum verschoven en uitgesteld tot het allerlaatste moment van de onderhandelingen.

De EG noemt de reeds gedane toegevingen op handelsgebied nu reeds extreem en vindt voor het overige dat het met het Lomé III-akkoord reeds meer dan ver genoeg is gegaan.

De ACP-landen daarentegen zijn van mening dat de knip nu maar eindelijk eens van de tas moet, dat de handelspositie van de 66 werkelijk moet verbeteren en dat de EG heel wat actiever en vrijgevier moet helpen bij het oplossen van de problemen in de grondstoffensector.

Wil Lomé IV niet de geschiedenis ingaan als een mislukt verdrag, moet een grotere creativiteit aan de dag worden gelegd dan men tot vandaag blijkbaar bereid was te doen om zodoende de inhoud van dit verdrag iets meer aanzien te geven.

Een combinatie van maatregelen die alle facetten van het Lomé-idee omvatten zou tot volgende conclusies in verband met de respectievelijke deelaspecten leiden.

De EG zou beduidend meer financiële middelen ter beschikking moeten stellen van de ACP-landen dan nu het geval is. De 8,5 miljard ecu die ter beschikking worden gesteld in het kader van Lomé III lijken misschien aanzienlijk, doch alle verhoudingen in acht genomen is dit slechts een bescheiden inspanning. Het bedrag is kleiner dan het budget dat Nederland en België jaarlijks uittrekken voor ontwikkelingshulp. Zonder aanzienlijke uitbreiding van de middelen zal men nauwelijks in staat zijn een status-quo ten opzichte van de afgelopen jaren te behouden en dit als gevolg van de bevolkingsgroei, de inflatie, de te verwachten toetreding van Namibië, de compensaties van het enorme inkomstenverlies door de lage grondstoffeprijzen en de aderlating tengevolge van de enorme schuldenlast.

Voor het Stabex-systeem kwamen er gedurende 1987 voor iets meer dan 803 miljoen ecu gewettigde aanvragen binnen, maar ter compensatie was slechts 255 miljoen ecu beschikbaar. Na wat sprokkelen en sleutelen werd tenslotte toch nog 375 miljoen ecu uitbetaald, of met andere woorden, niet eens de helft van wat het systeem volgens zijn eigen criteria had moeten uitkeren.

Hoewel het Stabex-systeem ongetwijfeld voor de ACP-landen één van de meest waardevolle elementen van het Lomé-verdrag vormt, is het evident dat aanpassingen absoluut noodzakelijk zijn.

Zo is het budget veel te klein om voldoende compensatie te garanderen bij een scherpe prijsval. Ook moeten meer en verder verwerkte producten worden opgenomen in de produktielijst.

Verder is het duidelijk dat de oplossing van dit exportopbrengstprobleem in de eerste plaats moet worden gezocht in efficiënte internationale grondstoffenovereenkomsten. Zolang die niet zijn gerealiseerd, zal de EG extra fondsen moeten inzetten om aan haar verplichtingen te voldoen.

Daarenboven zou volgens de ACP-landen de EG ook financieel moeten bijspringen in programma's voor verwerking, commercialisering, distributie en transport van de producten uit de derde wereld. Maar blijkbaar wil de EG daartoe geen, of toch niet een voldoende grote bijdrage leveren.

Wat betreft de industriële producten hebben de ACP-landen in principe vrije toegang tot de Europese markt, doch in de praktijk wordt die vrije toegang in belangrijke mate afgeremd door de strenge regels van oorsprong en vormt de vrijwaringsclausule een belangrijk protectionistisch wapen in de handen van de EG.

In tegenstelling tot die industriële producten is er voor de landbouwproducten helemaal geen vrije toegang tot de Europese markt, hoewel het in de gegeven omstandigheden precies daar is dat de ACP-landen een groot deel van hun inkomsten moeten kunnen realiseren.

Kan er niet worden gedacht aan het drastisch verlagen van allerlei invoerheffingen, aan het vastleggen van hogere quota, aan het hanteren van soepeler oorsprongregels, aan het afschaffen van de vrijwaringsregeling?

Ten vierde, de financiële technische hulp. Daarover kan ik kort gaan: achteraf beschouwd was de nadruk die werd gelegd op de landbouwsector en de plattelandsontwikkeling een van de belangrijkste positieve resultaten en verdiensten van Lomé III. Gezien het belang dat deze hebben in de opbouw van de economie van een derde-wereldland is het normaal dat, ook in de toekomst, daar alle inspanningen zullen worden geconcentreerd: steun aan voedselstrategieën en plattelandsprojecten, gericht op een duurzame landbouwproductie.

Ten vijfde, de regionale samenwerking. Ook in de toekomst zal het uitbreiden en versterken van de regionale samenwerking onder de ontwikkelingslanden een van de actiepunten van het Lomé-verdrag moeten blijven.

Een verder doorgedreven Zuid/Zuidcoöperatie zou de regionale zelfvoorziening, en dus de economische basis van vele ACP-landen, aanzienlijk kunnen verruimen.

Een van de bekendste voorbeelden in dit verband is zeker de SADCC in de Zuidafrikaanse regio. Een dergelijk positief initiatief dient ook onder Lomé IV verder te worden gesteund en versterkt, wat zeker nodig zal zijn na de voor de hand liggende toetreding van Namibië.

Tot zover dit bondige overzicht van de belangrijkste concrete actiepunten waarvoor een goed Lomé IV-verdrag op economisch en handelsvlak moet tot stand komen.

Alvorens de minister te vragen op welke wijze België tijdens de voorbereidende onderhandelingen en op de ACP-EG besprekingen zelf, er werk van maakt om deze punten gerealiseerd te zien, en wat daarbij de eventuele knelpunten zijn, wil ik toch nog een kritische noot laten horen bij het «hoera-gevoel» dat bij sommigen nu reeds blijkt te bestaan inzake de creatie van de eengemaakte markt in 1992.

Velen zijn ronduit optimistisch. Europa 1992 zou een «massa nieuwe kansen» scheppen voor de ontwikkelingslanden, anderen, zoals de Oegandese professor Nabuderu onlangs op een colloquium aan de VUB, zijn eerder pessimistisch. Hij zei onder andere dat de «realisatie van de Europese eenheidsmarkt in 1992 voor Afrika een stap achteruit betekent. De Afrikaanse landen zullen geconfronteerd worden met één groot blok en daar tegenover noodzakelijkerwijs zwakker staan. Door Europa 1992 dreigen de schaarse afspraken, zoals de akkoorden van Lomé tussen de EG-lid-staten en de ACP-landen nog schaarser te worden».

Mijnheer de minister, het lijkt ons absoluut noodzakelijk dat de EG zich bereid verklaart de eventuele negatieve gevolgen van Europa 1992 voor de ACP-landen tijdig te detecteren en zo veel en zo snel mogelijk te neutraliseren. Een grondige studie over de gevolgen van Europa 1992 voor de ACP-landen is dan ook dringend gewenst, zodat maatregelen kunnen worden genomen in het kader van Lomé IV die de garantie bieden dat deze interne markt niet alleen voordelig zal uitvallen voor de landen die beschikken over een krachtig exportpotentieel, maar alle derde-wereldlanden ten goede zal komen.

In verband met de 0,7 pct.-optie, wachten wij vol spanning want veel tijd rest ons niet meer. In de volgende drie jaar zou die 0,7 pct. namelijk moeten worden gerealiseerd.

Ik eindig op een eerder pessimistische noot. Het probleem van het ABOS is reeds door een ander lid aangesneden en zal ook nog door andere leden worden besproken. In dit probleem is gedurende het voorbije jaar, waarin u dit departement hebt beheerd, nog geen kentering waar te nemen. Integendeel, toen u verantwoordelijk werd, bestond de «top» van het ABOS uit drie mensen. Als er geen top is, kan de administratie ook geen adequaat werk leveren.

Meer nog, een derde van het personeelskader is niet opgevuld. Als mijn cijfers juist zijn, zullen er in de loop van dit jaar nog enkele tientallen personeelsleden met pensioen gaan. Hun vervanging wordt op het ogenblik niet overwogen.

Ik spreek dan nog niet over de problematiek als gevolg van het terugroepen van de coöperanten. Een gedeelte ervan zou worden opgenomen in de binnenadministratie. Zij hebben dan toch nog een toekomst, maar wat gebeurt er met de anderen?

Wegens tijdgebrek kan ik er jammer genoeg niet op doorbomen. Een aantal leden hebben echter aandachtig geluisterd en ik vermoed dat zij de fakkel wel zullen overnemen. (Applaus.)

M. le Président. — La parole est à M. Péciaux.

M. Péciaux. — Monsieur le Président, depuis plusieurs jours, la presse fait état de la décision de M. le ministre de la Coopération au Développement de mettre fin aux contrats de quelque deux cents enseignants coopérants.

Le groupe socialiste est vivement préoccupé par le sort réservé à ces coopérants belges qui ont fait récemment l'objet du préavis de licenciement venant à échéance le 13 juillet prochain.

Selon mes informations, la décision du ministre de la Coopération concernerait 229 personnes.

M. le ministre voudra-t-il bien confirmer ou infirmer ces informations?

Par ailleurs, il me revient que la directive de cessation de service qui leur a été envoyée comporterait, comme seule garantie, une priorité de réaffectation dans un autre pays et l'éventualité, ô combien hypothétique dans les circonstances actuelles, d'un reclassement dans la fonction publique.

On notera que bon nombre de ces enseignants sont en fonction depuis quinze sinon vingt ans, et sont donc âgés de 45 à 55 ans. Il va sans dire que les problèmes de reconversion et de réadaptation ne seront pas immédiatement réglés.

Dès lors, comment ne pas comprendre leur angoisse totalement justifiée et leur amertume devant l'obligation qui leur est faite d'abandonner, d'une part, des projets éducatifs et sociaux qui viennent parfois de faire l'objet d'investissements importants, tant sur le plan matériel que sur le plan humain et, d'autre part, des élèves en cours de formation avancée.

Ces réflexions sensibilisent les enseignants concernés, leurs familles, leurs amis et les parlementaires soucieux du développement de la qualité de l'enseignement presté dans le cadre des missions de la Coopération au Développement.

M. Yvan Ylieff, ministre de la Communauté française, chargé de l'Éducation et de la Recherche scientifique, a d'ailleurs réagi vivement et a souligné qu'il est important pour la Communauté française de maintenir, voire d'intensifier, la coopération scientifique et pédagogique avec les universités et les établissements d'enseignement du Zaïre.

M. le ministre pourrait-il préciser si cette mesure a été prise à titre individuel ou si le gouvernement a été préalablement consulté; je pense en particulier à son collègue, le ministre des Affaires étrangères, avec qui nous avons eu, au cours de cette journée, un débat de haute qualité.

Je terminerai en ajoutant que la connotation politico-linguistique qui pourrait entourer la décision politique déjà prise, ne peut laisser indifférent le groupe socialiste du Sénat et que les réponses qui lui seront fournies retiendront toute son attention.

Les problèmes de fonctions occupées par les francophones retiennent également notre attention dans le secteur de l'AGCD.

Avec le retour de l'ancien chef de cabinet de M. Tindemans, M. Lenaerts, à ses fonctions d'administrateur général de l'AGCD, cet organisme est désormais géré par quatre fonctionnaires néerlandophones sur quatre, la tutelle étant de votre ressort.

La tradition a, par le passé, voulu que l'équilibre linguistique soit réalisé au sein des directeurs généraux.

Connaissant la situation délicate de l'AGCD et ne désirant pas faire de mauvaise querelle au ministre, je souhaiterais néanmoins savoir quand et comment il va corriger ce déséquilibre linguistique en défaveur des francophones.

M. le ministre pourra-t-il m'indiquer s'il entre dans ses intentions d'accorder le commissionnement à M. Lenaerts? (Applaudissements.)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Van Eetvelt.

De heer Van Eetvelt. — Mijnheer de Voorzitter, allereerst breng ik enkele positieve elementen van deze begroting naar voren. Ten eerste is het zeker belangrijk dat de begroting van 1989 met meer dan 8 pct. is gestegen in vergelijking met 1988. Ten tweede hebben wij kennis genomen van een overeenkomst waarbij het de bedoeling van de regering is om in 1992 0,7 pct. van het BNP te bereiken. Dit is zeer belangrijk, maar daarbij formuleren wij toch enkele bedenkingen. We hadden zeer graag gezien dat deze inhaalbeweging reeds in de begroting van 1989 was gestart om met meer zekerheid in 1992 voltooid te kunnen zijn. Bovendien zal het waarschijnlijk geen gemakkelijke opdracht worden om 0,7 pct. van het BNP dan te bereiken, omdat behalve het departement van Ontwikkelingssamenwerking, ook nog andere departementen een belangrijke bijdrage dienen te leveren en vooral omdat volgens de regeringsverklaring het bereiken van 0,7 pct. gedeeltelijk moet gebeuren ten koste van besparingen op andere posten.

Naast deze kwantitatief positieve vooruitzichten, is ook een kwalitatief betere benadering van de Ontwikkelingshulp belangrijk. Hierbij is het noodzakelijk een andere inhoud te geven aan de samenwerking door het volwaardig medebeheer van de verscheidene projecten door de verantwoordelijken van het ontwikkelingsland zelf. Zij kunnen hierbij de zorg voor de voorbereiding en de inhoud van de ontwikkelingsprojecten op zich nemen. Dit betekent dat onze ontwikkelingshulpers zich in de programma's dienen in te passen.

Tevens is het belangrijk dat bepaalde administratieve structuren worden aangepast om de nieuwe vorm van samenwerking te optimaliseren. Hierbij zal ook veel aandacht moeten worden besteed aan de kwaliteit van de partners. Al onze inspanningen zouden wel eens zonder resultaat kunnen blijven als de verantwoordelijken in de ontwikkelingslanden niet ernstig en betrouwbaar genoeg zijn. Hierbij vraag ik ook speciaal de aandacht voor een zekere heroriëntatie van de ontwikkelingshulp die rekening houdt met de behoeften van de armsten in de derde wereld. Vooral in gebieden ten zuiden van de Sahara is de levensstandaard van de bevolking de jongste tien jaar aanzienlijk gedaald. Ik vraag aandacht voor een blijvende heroriëntatie waarbij vormingsprojecten in de schaduw komen te staan van de landbouwonwikkeling.

Het houdt misschien niet onmiddellijk verband met de bespreking van de begroting van Ontwikkelingssamenwerking, maar toch wil ik de link leggen tussen de problematiek van het leefmilieu en de Ontwikkelingssamenwerking. Wij gaan ervan uit dat we in België voldoende aandacht besteden aan de leefmilieuproblemen, maar dat deze aandacht op Europees vlak en op wereldvlak even groot is, betwijfel ik sterk. Het is niet aanvaardbaar dat ontwikkelingslanden met de hulp van geïndustrialiseerde landen producten ontwikkelen en gebruiken die milieuonvriendelijk en gevaarlijk zijn. Meer nog, toxische afvalstoffen moeten niet enkel op ons continent, maar ook in ontwikkelingslanden worden verboden.

In de toekomst moet de ontwikkelingshulp ook rekening houden met het ecologisch evenwicht en zeker geen verstoring van de kwaliteit van het leefmilieu in de meest ruime zin waar ook ter wereld met zich brengen.

Ik blijf nog even stilstaan bij het probleem van de aantasting van de ozonlaag, één van de belangrijkste wereldproblemen op het gebied van leefmilieu. Op het ogenblik staat het wetenschappelijk reeds vast dat het gebruik van CFK's een zeer nadelige invloed heeft op de kwaliteit van de ozonlaag.

Ik durf u de vraag stellen, mijnheer de minister, of de zorg voor het leefmilieu ook wordt vertaald in het ontwikkelingsbeleid van uw departement.

Ik verval waarschijnlijk in herhaling wanneer ik nog even spreek over de gebrekkige werking van het ABOS. Dit houdt, volgens mij, in de eerste plaats verband met de personeelsoverbezetting en het tekort aan gespecialiseerd personeel. Willen wij, zowel kwalitatief als kwantitatief onze ontwikkelingshulp verbeteren, dan moet er voor deze personeelsproblemen een oplossing worden gevonden.

Een optimale samenwerking tussen het departement van Buitenlandse Zaken en het departement van Ontwikkelingssamenwerking zou voor de minister van Ontwikkelingssamenwerking enorm dienstig zijn.

Tot slot wens ik nog een positief element in deze begroting te beklemtonen, namelijk de verhoging van de toelagen aan de NGO's voor de voorlichtingsactiviteiten inzake Ontwikkelingssamenwerking.

Dit is een absolute noodzaak om de bevolking meer bewust te maken en uiteindelijk te bereiken dat 0,7 pct. van de BNP wordt aanvaard binnen de brede lagen van de bevolking. (Applaus.)

M. le Président. — La parole est à Mme Hanquet.

Mme Hanquet. — Monsieur le Président, l'intervention que j'ai faite, dans le cadre de la discussion des crédits « Affaires étrangères », me conduit à raccourcir mon exposé relatif au volet

« Coopération au Développement ». J'aborderai trois points: l'AGCD, le contrat des coopérants et, enfin, notre contribution au développement des régions du monde les moins favorisées.

L'AGCD présente des visages fort contrastés: un mélange d'options et de réalisations pertinentes et d'autres qui, vous en conviendrez, le sont moins.

Il me semble que nous avons atteint le stade de l'incapacité à accomplir des réalisations ou à leur donner l'ampleur voulue faute d'instruments. Le Fonds de coopération n'a pas de statut juridique propre et est souvent inopérant faute de souplesse. Il est temps de songer à créer un parastatal financier ayant la possibilité de travailler comme une banque, finançant selon la nature des projets et assurant la nécessaire connexion « moyens-projets ». Ainsi, l'argent des contribuables sera mieux utilisé et l'investissement sera plus utile aux destinataires.

L'administration se dépeuple par le remplacement partiel des pensionnés sans compter que ce remplacement est généralement assuré par des personnes n'ayant pas d'expérience sur le terrain et engagées sous statut précaire. Ce système dévastateur crée une situation chaotique.

Dans l'incertitude quant aux conséquences de la communautarisation et de la régionalisation, certains négligent de se soucier encore des rouages nationaux. Cette attitude ne peut que conduire à l'effondrement et rendre impossible la réaction cohérente face aux nouveaux défis.

A ce malaise structurel s'ajoute la question du statut du personnel. Monsieur le ministre, pouvez-vous confirmer que le comité de gestion de l'AGCD est entièrement flamand? Malgré l'avis du Conseil d'Etat, un francophone est remplacé par un néerlandophone. Il me revient aussi que certains dossiers intéressants des francophones sont bloqués jusqu'à ce que soit trouvée une compensation en Flandre...

Vous avez, monsieur le ministre, adressé des préavis à bon nombre de coopérants. Ces préavis ont-ils vraiment un caractère conservatoire?

Ainsi que je l'ai signalé ce matin, nos relations avec le Zaïre sont souvent maladroites, voire ambiguës. Vous avez estimé — en cela, je vous approuve — que le Zaïre devait définir le type de coopération qu'il souhaitait développer avec la Belgique et que vous aviseriez, par la suite, en fonction des demandes.

Lors de la discussion du volet « Affaires étrangères », j'ai rappelé le rôle important que pouvait jouer l'AGCD dans la préparation des négociations en vue d'aboutir à un accord qui tiendrait compte des ressources humaines et des ressources financières.

En mai 1988, l'accord de gouvernement prévoyait que l'aide publique au développement devra atteindre 0,7 p.c. du PNB dans les trois ans. Or, en 1987, nous étions à 0,49 p.c. Le comble, c'est que la situation s'est encore détériorée en 1988 pour descendre à 0,40 p.c. seulement! Cela s'explique en grande partie par les problèmes internes de l'AGCD: les dossiers mettent généralement deux ans avant d'aboutir. Cette situation a d'ailleurs été dénoncée par le Souverain lors de son voyage en Afrique centrale. Dès lors, il faut prendre des mesures souples et urgentes telles que l'augmentation importante de nos contributions aux organismes internationaux, comme le Commissariat de l'ONU aux réfugiés, le Fonds européen de développement et l'Office des Nations Unies pour les réfugiés de Palestine au Moyen-Orient, l'UNRWA.

Notre contribution à cet office reste inchangée depuis de nombreuses années — 18 millions — alors que le nombre de réfugiés et leurs besoins ne cessent d'augmenter. Elle est également particulièrement faible à l'égard d'autres pays: six fois moindre que les Pays-Bas, treize fois moindre que le Danemark, soixante-deux fois moindre que l'Italie.

Une autre mesure à envisager serait de diminuer la part des ONG dans le cofinancement, ce qui entraînerait une multiplication des projets.

Il faut avoir la lucidité de reconnaître — vous avez d'ailleurs pu constater — que les instruments de notre politique de coopération au développement sont dans un état qui explique le

découragement et la démotivation de l'immense majorité de nos coopérants. Sans l'appui et la considération de la population et des autorités où ils travaillent, on pourrait craindre qu'ils ne renoncent.

Je voterai sans difficulté le budget du ministère des Affaires étrangères et mon vote positif doit être, en même temps, interprété comme la marque de ma confiance et l'expression de mes encouragements à celui qui vient d'en prendre la direction. Mais seule la loyauté majoritaire m'amène à voter le budget de la Coopération au développement, car la situation qui règne à l'AGCD relève de l'inadmissible, bien que je ne l'impute pas principalement à celui qui en a la charge aujourd'hui. Monsieur le ministre, j'ai confiance en votre travail et en votre loyauté. (*Applaudissements.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Janzegers.

De heer Janzegers. — Mijnheer de Voorzitter, vorige week bezocht een groep parlementsleden samen met enkele officiële vertegenwoordigers en vertegenwoordigers van de ondernemerswereld Tunesië. Dit vriendschapsbezoek kaderde in de viering van 150 jaar eeuwige vriendschap tussen het Belgische en het Tunesische volk. Als deelnemer aan dit bezoek wil ik kort wat opmerkingen en vragen formuleren over onze samenwerking met de Tunesische republiek.

Er zullen tot voor kort weinig Belgen en Tunesiërs geweest zijn die wisten dat onze beide landen door een eeuwigdurend verdrag met elkaar verbonden zijn. Ik heb het zelf ook moeten gaan opzoeken om mezelf te overtuigen. En inderdaad, in de *Moniteur belge* van 3 december 1840 vond ik de tekst van dit verdrag dat op 25 juni 1839, precies 150 jaar geleden, gesloten werd tussen onze koning Leopold I en zijnne hoogheid Ahmet Pacha, de Bey van Tunis. In artikel 1 heet het: «Il y aura désormais amitié perpétuelle entre les Etats et sujets de Sa Majesté le Roi des Belges et les Etats et sujets de Son Altesse le Bey de Tunis» en het laatste artikel, artikel 18, stipuleert dat «Ce traité continuera d'avoir son entière force, avec l'aide de Dieu, à toute perpétuité, après qu'il aura été ratifié par le gouvernement belge». Dit laatste is dan gebeurd op 11 maart 1840.

Wie echter het verdrag wat kritisch leest, verneemt dat het niet alleen gaat om de pure wederzijdse liefde, het gaat ook over de wederzijdse handel en scheepvaart. De door God beschermde mantel der liefde moest vooral de expansie van de pas ontloken industriële revolutie van de jonge Staat België dekken dat door de revolutie van 1830, door de verdragen van Londen en de sluiting van de Schelde afgesloten was van de commerciële mogelijkheden van de Noordelijke Nederlanden. Trouwens, we hebben in die tijd niet weinig dergelijke vriendschapsverdragen met een commercieel bijmaakje gesloten, zelfs met landen zoals bijvoorbeeld Mexico, wat niet belette om enkele jaren later er troepen heen te sturen.

Met andere woorden, heel de viering rond dit 150-jarig verdrag — een verdrag dat bijna steeds een vrij inhoudloze en dode letter is gebleven — kan nu wat opgekleefd lijken. Bijvoorbeeld, ons land is nooit ten gunste van Tunesië tussenbeide gekomen, noch wanneer het door Frankrijk als protectoraat bezet werd in 1881, noch wanneer het in het voorjaar van 1963 een oorlog voerde met hetzelfde Frankrijk om de basis van Bizerte. De Tunesiërs zullen toen ook gezegd hebben: van je vrienden moet je het hebben.

Toch lijkt het me een unieke gelegenheid om er een vernieuwde betekenis aan te geven, vooral omdat wij door toevallige omstandigheden een vrij belangrijke samenwerking met dit land hebben opgebouwd. Daarenboven zijn er heel wat elementen waardoor Belgen en Tunesiërs zich verwant voelen. Het zijn beide kleine landen die geopolitiek een kruispuntfunctie hebben binnen blokken die zich vormen, de Europese Gemeenschap en de Maghreb-landen, en die door hun wederzijdse goede en bevoorrechte relaties als bindteken kunnen dienen tussen de Europese en de Arabische wereld.

We zouden het dan zo kunnen formuleren dat de viering van dit 150 jaar oude vriendschapsverdrag onze beide landen de

plicht oplegt de bepalingen van dit verdrag nog meer concrete inhoud te geven, zodat het niet alleen maar een plechtige tekst is op een stuk papier, maar ook iets dat leeft in het hart van de burgers van beide landen. Trouwens, een Tunesisch volksvertegenwoordiger verklaarde tijdens een van de gesprekken, waar het probleem Libië ter sprake kwam, dat men zijn vrienden zelf kan kiezen, niet zijn bureu. Dat brengt mij dan tot de vraag naar de redenen voor ons land om deze vriendschapsbanden nauwer aan te halen en meer inhoud te geven.

In de eerste plaats zijn er de politieke hervormingen die vrij uniek zijn voor een land in de derde wereld. Op 7 november 1987 werd president Habib Bourguiba na een autoritair bewind van 30 jaar afgezet op een grondwettelijke en bloedeloze manier. De nieuwe president, Zine El Abidine Ben Ali staat achter een hele reeks maatregelen voor een terugkeer naar de democratie, de rechtsstaat en de vrijwaring van de rechten van de mens in een land waar de eenheidspartij had geleid tot personencultus, nepotisme, opportunisme, nomenclatura en breuk met de basis. Als maatregelen kunnen we citeren: de regeling van de voorlopige hechtenis, een meerpartijensysteem, een nieuwe perscode, meer ruimte voor, bijvoorbeeld, de actieve Tunesische Liga voor de rechten van de mens en voor de vakbond, de «Union des travailleurs tunisiens».

Ten tweede heeft Tunesië van bij zijn onafhankelijkheid een vrij actieve vrouwenbeweging; in weinig Arabische landen telt men zoveel vrouwen op verantwoordelijke posten als in Tunesië. Hun emancipatie heeft uiteraard een gunstige invloed op het democratiseringsproces in zijn geheel.

Vervolgens zijn er de jongste tijd belangrijke sociale maatregelen genomen ten voordele van de jeugd in dit land waar 65 pct. van de bevolking jonger is dan 25 jaar. Naast hervormingen in het technisch onderwijs en het beroepsonderwijs valt er nog te signaleren: de bouw van culturele centra en jeugdhuisen, de aanleg van sportterreinen, de verjonging van de kaders, de verhoging van de laagste looncategorieën, enzovoort.

Tunesië is sinds enkele jaren een van de belangrijkste bestemmingen voor Belgische toeristen. Niet minder dan gemiddeld 80 000 Belgen gaan jaarlijks naar Tunesië. Dit betekent dat we er dringend aan toe zijn na te gaan in hoeverre dit massatoerisme al dan niet bevorderlijk is voor de wederzijdse goede relaties.

Tenslotte hebben wij sinds 1964, jaar waarin de Fransen hun personeel uit Tunesië terugtrokken, Tunesië gedepanneerd door het sturen van leerkrachten en technici en door het opleiden van studenten en stagiairs aan onze universiteiten en in onze bedrijven.

Er zijn dus redenen genoeg om in het kader van het vriendschapsverdrag onze samenwerking met Tunesië verder uit te bouwen. De vraag is dan vanuit welke visie het beleid ter zake gevoerd zal worden.

Immers, hoe kort ons bezoek ook was en hoe gevuld het ook was met in TGV-tempo van hier naar daar te razen, toch zijn er me heel wat zaken opgevallen waarmee men rekening moet houden. Ik heb niet de pretentie een gedetailleerd verslag te willen geven; ik wil enkel wat voorbeelden opsommen.

Er is om te beginnen een werkloosheid van 30 pct., terwijl er geen sociale voorzieningen zijn, en een enorme trek naar de steden, waar men veelal terecht komt in de uitdijende bidonvilles. Op vier jaar tijd, tussen 1984 en 1988, steeg de bevolking van Tunis van 1 000 000 naar 1 500 000. De lonen schommelen tussen 40 frank per dag, voor kinderen van 5 à 6 jaar in de tapijtweverijen, en 200 frank. Een pint bier kost er gemiddeld 60 frank. Lage lonen, vrouwen- en kinderarbeid, krottenwijken; de vergelijking met onze 19e eeuw ligt duidelijk voor de hand.

In hoeverre is het dan moreel verantwoord dat onze zakenlui hier de zaken sluiten en ginder fabrieken opzetten die louter voor de export werken? De mentaliteit van deze zakenlui werd trouwens zeer goed weergegeven door de opmerkingen van de heer Vander Schueren, erevoorzitter van het Verbond van Belgische ondernemingen, bij de ontvangst door de heer Kamel Sassi, gouverneur van Kaïrouan. Hij meende aan de gouverneur de raad te moeten geven zo snel mogelijk een golfsterren aan te leggen, om aldus zakenlui aan te zetten om te investeren in deze

stad gelegen in het binnenland, waarvan de bevolking op korte tijd toenam van 55 000 tot 120 000 inwoners. Zo een uitspraak in een land dat kampt met een enorm watergebrek, waar de regens de jongste drie jaar zijn uitgebleven en waar zelfs de eucalyptussen langs de wegen beginnen te verdorren, is gewoon grof en schandelijk te noemen.

Trouwens, mijnheer de minister, in het centrum van Mornaghia hebt u het zelf kunnen vaststellen. Met een graafmachine heeft u op een vrij deskundige manier een sleuf van enkele meters diep mogen uitgraven. Zoals overal in Tunesië ging het daar om metersdikke kleilagen, maar zonder enig spoor van vocht in de bodem. Het is misschien goed dat uw departement zich bezighoudt met het opstellen van een code ten behoeve van zakenmensen die menen dat ze hun 19e-eeuwse of neokoloniale opvattingen nog kunnen uitleven in landen van de derde wereld.

Hetzelfde geldt ook voor onze landgenoten die als toerist het land gaan teisteren. Het is niet verwonderlijk dat de ontevredenheid van de bevolking door islamitische fundamentalisten gemakkelijk kan worden gekanaliseerd in de richting van het massatoerisme, dat niet alleen voor een verontreiniging van het milieu zorgt, maar ook shockeert door haar moreel of in de ogen van de plaatselijke bevolking immoreel gedrag. Zo werden in 1987 heel wat bomaanslagen gepleegd op toeristenbussen en op hotels in Sousse en Monastir. Trouwens, uit gesprekken blijkt verder dat de grote winsten van het toerisme gaan naar de vervoermaatschappijen en de veelal buitenlandse eigenaars van de hotelketens. De toeristen verbruiken enorme hoeveelheden water en veroorzaken een verontreiniging die de toekomst van het land zwaar belast. Ons land participeert niet rechtstreeks in toeristische projecten, maar wij moeten de morele plicht hebben in dit probleem ook maatregelen te nemen.

Ons gedrag als zakenman of als toerist speelt dus mee in de rol van het islamitisch fundamentalisme. Er is bij de overheid duidelijk een angst te voelen voor de groei van deze beweging. Bij de verkiezingen van 2 april 1989 kon men vaststellen dat de fundamentalisten 13 pct. van de stemmen behaalden waar dit oplep tot 25 pct. in de steden Tunis, Gafsa en Gabes. Door het systeem van het meerderheidsbeginsel kon de regeringslijst van diverse partijen onder de noemer « Rassemblement constitutionnel démocratique » alle zetels veroveren. Het probleem blijft bestaan dat de fundamentalisten in feite de enige georganiseerde oppositie vormen die kan groeien op de vruchtbare bodem van de sociaal-economische problemen en van de cultuurschok elke vakantie door de « decadente » Europeanen.

Wat de huidige Tunesisch-Belgische samenwerking betreft, heeft de gemengde commissie tijdens haar 16e zitting in Brussel, begin maart, enkele krachtlijnen vastgelegd en een overzicht gemaakt van de voltooid, lopende en geplande projecten. Het overzicht geeft ons echter te weinig inzicht in het concept van de diverse projecten die zich situeren in de sectoren van de landbouw, de gezondheidszorg, de beroepsvorming en de industrialisatie. Wat houdt bijvoorbeeld de oprichting van een modelhoeve in Frétissa nu eigenlijk in? Wie brengt de ideeën voor projecten aan? Welke zijn de prioriteiten? Hoe gebeurt de besluitvorming en aan de hand van welke criteria?

Ik neem als voorbeeld het Nationaal Centrum voor vervoertuigen in Mornaghia waar onze minister voor Ontwikkelingssamenwerking, in onze aanwezigheid, op 23 juni het lintje heeft geknipt van de tweede fase van het project dat als doel heeft geïndividualiseerde bijscholing te geven aan kraanmannen, bulldozerchauffeurs en dergelijke. Eigenlijk wordt met zulk project ingespeeld op de uitbouw van een wegennet met meer autowegen, verharde wegen enzovoort, wat het privé-autogebruik aanmoedigt. We hebben honderden kilometers rondgereden aan boord van ingevoerde Franse auto's met onverbetterlijke snelheidsmaniakken als chauffeurs die bij 100 à 120 kilometer per uur doorheen dorpjes vlogen waar borden de snelheid beperken tot 50 kilometer per uur. Het resultaat van een dergelijke autocultuur is de massa autowrakken langs de kant en de talrijke verkeersongevallen. Waarom moeten wij de Tunesiërs laten tuimelen in de val van onze automaatschappij met haar nasleep van verontreiniging, files, ongevallen, enzovoort? Waarom investeren wij niet in de uitbouw van een openbaar vervoer met

treinen en trams waardoor onder meer de landvlucht kan worden ingedamd?

In de 19e eeuw waren wij de specialisten — men zou kunnen zeggen dat wij ter zake de Japanners van de negentiende eeuw waren — die overal ter wereld spoor- en tramlijnen hebben aangelegd. De trams die in Santiago of Shanghai vandaag nog rijden zijn van Belgische makelij. Het spoorwegnet in Tunesië is zeer rudimentair, met zeer lange reistijden en onmogelijke verbindingen. Kan onze hulp ter zake niet worden aangekaart? Wij hebben daarvoor nog de nodige technologie en know-how.

Wat de landbouw betreft is water hét probleem. Met een normale neerslag zou het land, dank zij zijn klei- en leembodem, een agrarisch paradijs zijn. De oplossing van een en ander wordt gezien in het tegengaan van de bodemerosie en van de woestijnvorming door herbebossing. Zou men daar niet meer oog moeten voor hebben, gelet ook op de vrij drastische klimaatwijzigingen van de jongste jaren? Moet met zachte hand ook niet worden gewezen op het probleem van schapen en geiten voor het bosbestand? De Gentse hoogleraar Van Corthem heeft op de Kaap-Verdische eilanden met veel succes een project opgezet rond bodemerosie, maar voor zijn methode lijkt er jammer genoeg geen belangstelling te bestaan. Die man gaat van dorp tot dorp om zijn systeem te promoten, maar lijkt nergens gehoor te vinden.

Mijnheer de Voorzitter, collega Van Eetvelt heeft onze aandacht gevraagd voor de milieuproblematiek in de derde wereld. Ik wil dat ook doen meer bepaald in verband met Tunesië. Naar we konden opmerken tijdens ons bezoek kampt het land ook met een erge verontreiniging. Overal treft men enorme afvalbergen aan, grachten langs de wegen en de droge rivierbeddingen worden als stortplaatsen voor alles en nog wat gebruikt. Kan men in het kader van de bescherming van het milieu en van de plaatselijke volksgezondheid niet bepaalde projecten opzetten zoals rioleringen in de steden, recuperatiebedrijfjes op basis van bijvoorbeeld de autowrakken, enzovoort. Overal staan ook halfafgewerkte woningen. Kan men geen projecten opzetten inzake een huisvestingsbeleid in de bidonvilles rond de steden?

Mijnheer de minister, tot slot verwacht ik van u en van uw departement ook inspanningen met betrekking tot de bezoeken die wij als parlementsleden brengen aan het buitenland. Er werd door de Tunesische regering heel wat geld en tijd besteed aan dit vriendschapsbezoek. Wat ik gemist heb is een degelijke voorbereiding, te weinig tijd voor bezoeken en contacten buiten de, uiteraard niet te vermijden, protocolaire contacten en kanalen voor een opvolging van het bezoek. Markant bijvoorbeeld is dat wij als leden van de wetgevende macht geen enkele werksessie hebben gehad, noch met u als verantwoordelijk minister, noch met collega's uit Tunesië zelf. Daar moet echt werk van worden gemaakt, anders staan dergelijke investeringen aan tijd en geld niet in verhouding tot het uiteindelijke resultaat. En dan zouden sommigen wel gelijk kunnen hebben als men spreekt van parlementaire snoepreisjes of parlementair toerisme. Wij allen, en in dit geval zeker de Tunesiërs, verdienen echt een betere behandeling. (Applaus.)

M. le Président. — La parole est à M. Lenfant.

M. Lenfant. — Monsieur le Président, permettez-moi tout d'abord de remercier M. le ministre de l'information régulière et complète qu'il nous fait parvenir. Elle montre sa volonté de transparence. Je tiens également à vous dire, monsieur le ministre, combien nous apprécions vos tentatives de recherche du consensus, dans le domaine de la coopération au développement.

Je voudrais plaider ici pour une aide efficace en faveur des pays en voie de développement.

Sans doute la coopération au développement est-elle complexe et ne devrait-on pas y englober les actions dépendant du commerce extérieur et du ministère des Finances, mais il est assez difficile, pour le simple citoyen, de faire la part des choses tant les implications sont nombreuses.

On a pu le constater, ces derniers temps, à l'occasion de la détérioration des relations entre la Belgique et le Zaïre. Notre coopération au développement est efficace, mais sans doute

l'est-elle insuffisamment ? Elle exerce son action au niveau de la santé et de l'enseignement grâce aux organisations non gouvernementales qui, sur le terrain, sont au service des populations; nous souhaitons d'ailleurs qu'elle soit maintenue à ces niveaux.

Encore faut-il — problème essentiel — que cette coopération ne soit pas freinée par d'autres facteurs tels que les implications des prêts accordés pour des projets grandioses, le plus souvent sans influence sur le bien-être des populations. En effet, le paiement des intérêts et le remboursement du capital sont effectués en devises, ce qui empêche ces dernières d'être utilisées pour l'achat du matériel indispensable à l'agriculture traditionnelle et aux petites entreprises locales.

De plus, ces devises ne peuvent être obtenues que grâce à des exportations de plus en plus importantes, soit de matières premières, soit de produits alimentaires. Pour exporter ces produits, il faut cultiver de vastes territoires, ce qui réduit les cultures vivrières et pousse à la déforestation.

Tous les pays en voie de développement, du fait de leur dette élevée, sont contraints d'exporter un maximum de produits minéraux ou alimentaires, ce qui fait chuter les prix sur le marché mondial, anéantit leurs efforts et les oblige à exporter davantage encore. Voyez le cercle vicieux ! Ceci n'est d'ailleurs pas sans influence non plus sur notre économie — en particulier agricole — vu l'augmentation des stocks. Il faut, dès lors, que tous ceux qui prétendent aider les pays en voie de développement œuvrent dans le même sens car les logiques financières de certains — qui expliquent à la fois les projets de développement grandioses, les faveurs accordées à des dirigeants plus préoccupés de leurs intérêts que de ceux de leur peuple affamé, la fuite des capitaux des pays pauvres, les variations des prix des matières premières, bref tout ce qui génère les dettes des pays en voie de développement — mènent ces pays à un incontestable désastre. Les bénéficiaires sont de toute évidence peu nombreux, qu'ils soient occidentaux ou issus du tiers monde.

Il est tout aussi évident que les « remèdes » proposés par le Fonds monétaire international n'ont pas apporté — loin s'en faut — de solution aux problèmes de ces populations pauvres.

Le Zaïre vit encore plus particulièrement ces problèmes. Il espérait de la Belgique un effort important. L'espoir est un facteur dangereux en politique : source de dynamisme, il accroît l'impatience et accentue les déceptions. Le Zaïre est un pays riche; il possède un sol fertile, des forêts étendues et des fleuves qui peuvent constituer d'excellents réseaux de communication et une source d'énergie hydroélectrique.

Or, les Zaïrois vivent misérablement et les salaires ne représentent, en valeur, qu'un dixième de ce qu'ils étaient au moment de l'indépendance. Ils vivent dans un état de malnutrition chronique et 80 p.c. se trouvent au-dessous du seuil de pauvreté. Pourtant, ce pays est celui que notre coopération aide le plus.

Les grands travaux d'infrastructure exécutés par le passé n'ont pas été utiles à la population et ce n'était même pas leur but. Ce pays a été exploité à la fois par des Occidentaux peu scrupuleux et par certains Zaïrois, qui ont pu se constituer des fortunes colossales en prélevant sur la pauvreté et le dénuement des vingt-sept millions de Zaïrois. La dette extérieure de ce pays s'élève à cinq milliards de dollars et jamais il ne pourra payer, pas plus d'ailleurs que ne pourront le faire la plupart des autres pays en voie de développement. Peut-on d'ailleurs incriminer leurs populations ? Sont-elles coupables de la gangrène qui a envahi les artères politico-financières qui nous relient à elles ? A cet égard, notre devoir est clair : il faut remettre la dette pour rendre à ces populations les moyens de vivre. C'est leur intérêt, bien sûr, mais c'est aussi le nôtre. Il faut que les Zaïrois puissent satisfaire leurs propres besoins pour que nous puissions un jour procéder à des échanges avec eux. Même un banquier peut comprendre que son intérêt passe par la solvabilité de ses clients potentiels.

Il faut remettre la dette des pays en voie de développement, en particulier des pays les plus pauvres, mais pas n'importe

comment. Cette remise de dette doit revenir à la population rurale pour augmenter la qualité de son alimentation, améliorer son bien-être, sa santé et son instruction. Il faudrait, pour ce faire, que la dette soit convertie en monnaie locale et réinjectée par le truchement, non des gouvernements, mais uniquement des organisations non gouvernementales ou ONG — locales et des populations rurales, dans des projets et des programmes de développement déterminés par consultation et par consensus, auxquels seraient mêlés les conseils du village, les associations de femmes, parce qu'elles veillent, bien plus que les hommes, au bien-être et à la bonne nutrition de leur famille, les artisans et les paysans. Ces sommes pourraient être mises à la disposition des paysans, des artisans et des petits entrepreneurs locaux, sous forme de prêts. L'expérience prouve que les résultats sont, le plus souvent, excellents.

Par ailleurs, les devises épargnées devraient servir à l'achat contrôlé de biens indispensables à l'agriculture, à l'industrie locale, aux hôpitaux, aux écoles et aux moyens de transport.

Face au pouvoir financier, seul maître à ce jour avec la complicité de pouvoirs politiques, pas exclusivement indigènes, ces ONG associées aux conseils de village peuvent constituer un contre-pouvoir efficace sur lequel les populations locales pourraient s'appuyer. Cela signifierait pour ces populations rurales un accroissement de bien-être, un progrès de la démocratie ainsi qu'une garantie de ne plus voir les devises servir à des dépenses de prestige ou d'armement. A ce moment seulement, nous pourrions accroître notre coopération au développement et atteindre 0.7 p.c. du PNB. Mais, faut-il priver nos fonctionnaires, nos éducateurs, nos infirmières, nos enseignants, nos handicapés, nos malades pour enrichir quelques corrompus et retrouver les précieuses devises dans nos banques européennes, voir celles-ci les prêter à nos populations et à nos gouvernements à des taux d'intérêt qui nous appauvriraient à notre tour ?

Faut-il rappeler, en 1989, que les révolutions surgissent de l'endettement et de la corruption qui en découle, comme en découlent la déliquescence du pouvoir et son incapacité d'agir ?

Nous avons tant soit peu voulu imposer à ces populations un mode de vie dont nous sommes aujourd'hui — ensemble — les victimes. Ensemble, nous pouvons nous en sortir. C'est maintenant, d'urgence, que nous devons imaginer les moyens de coopérer qui nous tireront de l'anarchie qui, sûrement, monte. Personne n'a à gagner à davantage de violence.

Monsieur le ministre, vous vous efforcez de rendre la coopération au développement la plus efficace possible et vous voulez pour ce faire, entre autres, regrouper les ONG. Vous souhaitez qu'elles le fassent non en copiant la division traditionnelle entre blocs politiques — vous l'avez dit en commission — mais en adoptant des structures basées sur la spécificité d'action de ces ONG. A elles de saisir cette opportunité unique.

Je souhaite obtenir quelques précisions à ce sujet. En effet, vous avez annoncé que le nombre de pays liés par conventions bénéficiaires d'aide au développement sera réduit. Pouvez-vous préciser les critères selon lesquels seraient élus les pays qui, à l'avenir, bénéficieraient de l'aide belge ?

En outre, la création de coprogrammes néerlandophone et francophone, intermédiaires obligés entre les ONG de chaque régime linguistique et le ministère, suscite beaucoup de réactions. Certains parlent d'une communautarisation de la coopération, admise lors de l'assemblée générale des ONG qui s'est tenue à Namur le 25 février. Qu'en est-il ?

Vous avez annoncé également une révision du statut des volontaires. Il est vrai que le terme « volontaires » ne correspond plus à la réalité. Intercodev aurait fait une série de propositions. Pourriez-vous en expliquer les grandes lignes ? S'agit-il d'améliorer le statut sur le compte de l'AGCD ou une plus grande responsabilisation des ONG est-elle envisagée ?

Il ne faudrait cependant pas qu'à l'occasion de nouvelles restrictions budgétaires envisagées pour 1990, l'action caritative doive compenser une diminution de l'effort national.

N'oublions pas que la Belgique s'est assigné pour 1992 une aide au développement de 0,7 p.c. du PNB, à certaines conditions d'efficacité, naturellement.

Il faut incontestablement veiller, dans le cadre de l'aide au développement, aux retombées économiques pour nos entreprises; il faut surtout que les investissements soient utiles aux populations et ne les pénalisent pas. Leur progrès d'aujourd'hui sera le nôtre demain grâce aux échanges fructueux que nous pourrions réaliser alors avec elles.

Aujourd'hui, ce sont elles que nous devons aider. C'est votre ferme volonté, monsieur le ministre. C'est aussi la nôtre!

Il reste à organiser notre aide au développement dans toutes ses composantes, sans laquelle aucune efficacité n'est possible.

Nous attendons donc de votre part ce pas de plus, ce pas qui permettra de sortir les pays pauvres de la misère. Il vous appartient aussi d'en convaincre les instances internationales. Ce sera — j'en conviens — le plus difficile! (*Applaudissements.*)

M. le Président. — La parole est à Mme Mayence.

Mme Mayence-Goossens. — Monsieur le Président, ce débat intervenant en fin de session, je ne souhaite pas l'allonger. Nous aurons d'ailleurs l'occasion d'y revenir à la rentrée parlementaire.

Je voudrais cependant profiter de la possibilité qui m'est offerte pour vous faire part de ma très grande surprise.

J'ai appris un matin que 178 enseignants étaient tout simplement renvoyés du Zaïre. Une décision unilatérale, aussi brutale qu'inattendue, a de quoi surprendre, vous en conviendrez, compte tenu surtout de la situation délicate que nous connaissons actuellement sur le plan de la coopération avec ce pays.

Vous évoquerez sans doute, monsieur le ministre, le fait que la convention a été remise en cause. Je vous le concède volontiers, mais le protocole qui règle le statut des enseignants ne l'a pas été, je tiens à le souligner.

Comment peut-on prendre de telles mesures sans concertation préalable avec le pays concerné? Je ne dois pas vous rappeler que toutes les décisions relatives à la coopération au développement sont toujours prises de commun accord, au sein de commissions mixtes. Je ne suis d'ailleurs pas certaine que le gouvernement vous suive dans cette voie.

Vous devez bien admettre que, dans le cadre de la problématique zaïroise, notre politique en matière de coopération et d'affaires étrangères a été mise à mal, ces derniers mois.

J'avais imaginé que vous alliez tirer des enseignements de cette situation. Or, je constate que vous poursuivez sur votre lancée, dans le brouillard le plus complet, au point que l'on ne sait plus qui soutient le ministre de la Coopération.

Vous conviendrez que cette attitude n'était pas très diplomatique, surtout dans la situation actuelle.

Il est certain que la politique et l'orientation de la coopération doivent être réexaminées; il aurait d'ailleurs été opportun de le faire dans le cadre des « tables rondes » qui sont régulièrement annoncées depuis plusieurs mois.

Pour ma part, j'avais également décidé, il y a quelques années, de réduire le nombre d'enseignants, mais dans des secteurs très précis. Dans le cas présent, tous les secteurs de l'enseignement sont visés. Je ne tomberai pas dans le piège qui consiste à imaginer des relents communautaires, même si je regrette que les enseignants francophones victimes de cette mesure soient plus nombreux que les néerlandophones.

J'estime que la coopération, notamment avec le Zaïre, mérite un examen attentif; c'est pourquoi je me réjouis que des tables rondes soient prévues.

A mon point de vue, la coopération doit s'orienter plus particulièrement vers trois domaines. Tout d'abord, la santé. Vous le savez: le nombre insuffisant de coopérants ne nous permet pas de mener une politique efficace en la matière. A l'époque où il est tant question de maladies endémiques et du

sida, le domaine de la santé mérite certainement toute notre attention.

Le second domaine que je considère comme fondamental est celui du développement des régions rurales à l'intérieur du Zaïre. Il a déjà été demandé à plusieurs reprises qu'une telle politique soit menée. J'avais tenté de la mettre sur pied, notamment dans le cadre des équipes polyvalentes. En effet, lorsque je parle des régions rurales, je ne vise pas uniquement l'agriculture, mais également l'instauration d'infrastructures valables et de services de santé, bref, un développement intégré de l'intérieur du pays, tout cela naturellement au bénéfice de la population du Zaïre.

Peut-être est-il possible de diminuer le nombre de coopérants. Je n'oserais l'affirmer sans avoir pu prendre connaissance de tous les projets.

Il va de soi que l'examen de ceux-ci doit se faire en fonction de la demande des pays concernés et que — certains collègues l'ont d'ailleurs signalé — nous ne pouvons mener une politique néo-coloniale. Nous n'avons pas le droit d'imposer nos choix, notre culture, nos idées par le biais de la coopération.

L'examen de notre coopération avec le Zaïre nous donnait l'occasion d'entamer le dialogue de façon harmonieuse, diplomatique et sans heurt. Monsieur le ministre, permettez-moi de vous faire remarquer, sans animosité aucune d'ailleurs, qu'à mon sens, votre attitude a été extrêmement maladroite.

J'espère vivement que vous pourrez revoir votre décision lors d'un dialogue constructif et que vous ne mettez pas à mal cette délicate collaboration avec le Zaïre, une collaboration essentielle à nos yeux et à laquelle je tiens personnellement très fort.

Je ne voudrais pas conclure sans aborder le problème de l'AGCD, ce fameux monstre du Loch Ness auquel chaque ministre de la Coopération se voit confronté.

Chacun s'est ému du désordre qui règne dans cette administration. Je n'entends pas critiquer les fonctionnaires. Certains sont de très grande qualité et ne demandent qu'à travailler, mais la plupart se sentent démotivés face à l'absence d'organisation et de lien entre l'introduction des dossiers et leur aboutissement.

Voici quelques années déjà, j'ai demandé à une firme privée de mener une étude en vue d'une réorganisation. Je suppose que cette étude est allée en rejoindre mille et une autres au fond d'un tiroir!

Mon propos n'est pas de vous critiquer, monsieur le ministre, mais plutôt de vous encourager à résoudre ce problème lancinant, préoccupant et néfaste pour l'ensemble de la coopération que nous désirons mener avec le tiers monde. (*Applaudissements.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Baert.

De heer Baert. — Mijnheer de Voorzitter, namens onze fractie zou de heer De Belder veel interessantere dingen kunnen zeggen dan ik, zowel door zijn ervaring als door zijn activiteit in de commissie. Ik meen toch ook een suggestie te kunnen doen in dit debat.

In 1970 hadden wij een eerste zeer schuchtere, niet vergaande grondwetsherziening waarbij een klein gedeelte van de bevoegdheid inzake onderwijs, en de culturele sector in zijn geheel werden overgeheveld naar wat toen nog heette, de Cultuurgemeenschappen. Ook de internationale samenwerking op het gebied van onderwijs en culturele aangelegenheden werd de Cultuurgemeenschappen toevertrouwd.

In 1980 werd de autonomie uitgebreid tot de persoonsgebonden materies, eveneens met inbegrip van de internationale samenwerking ter zake.

In 1988 werden de bevoegdheden van de Gewesten en de Gemeenschappen aanzienlijk uitgebreid. Het werd hier reeds tot uittrenturen herhaald. De bevoegdheid inzake onderwijs werd geheel overgeheveld naar de Gemeenschappen, met inbegrip van het wetenschapsbeleid. De culturele aangelegenheden waren reeds een regionale materie en de persoonsgebonden aangelegenheden omvatten belangrijke materies zoals gezondheidszorg en vorming. De internationale bevoegdheid van de Gemeenschap

pen werd geëxpliciteerd tot en met het verdragsrecht. De Gemeenschappen hebben dus het recht om in het kader van hun bevoegdheden, die zeer belangrijk zijn, bilaterale en multilaterale verdragen te sluiten en actief te zijn op het terrein van de internationale samenwerking. Zij kunnen ook lid zijn van internationale organisaties die zich bezighouden met die materies.

Volgens het regeerakkoord zal ook voor de Gewesten die bevoegdheid in de derde fase worden geregeld, om dan ook voor hen verder te gaan dan enkel het betrokken worden bij het sluiten van internationale verdragen. Dit is uiteraard een zorg voor later.

Ontwikkelingssamenwerking echter heeft hoe dan ook betrekking op onderwijs, wetenschapsbeleid en vorming en in grote mate op gezondheidszorg. Mevrouw Mayence heeft er daarnet terecht op gewezen.

Nu zie ik helemaal geen onderscheid tussen de algemene internationale samenwerking en de ontwikkelingssamenwerking, op de terreinen waarvoor de Gemeenschappen bevoegd zijn.

Ik kan mij voorstellen, en de vraag werd reeds aan de minister van Buitenlandse Zaken gesteld, dat het niet meteen allemaal volmaakt kan werken. Er zijn nu eenmaal structuren en er zijn de bestaande akkoorden.

Doch in elk geval mag hier de vraag worden herhaald welke de voornemens zijn van de regering om de Gemeenschappen volwaardig hun bevoegdheden op het internationale terrein, en onder meer op het terrein van de ontwikkelingssamenwerking in de mate dat het gaat om onderwijs, wetenschapsbeleid, vorming en gezondheidszorg, te laten uitoefenen.

Ik veronderstel dat de Executieven van de Gemeenschappen, vooral dan de Vlaamse, hiervoor bepaalde plannen hebben en ik hoop dat hierover overleg wordt gepleegd. Ik vraag de minister op korte termijn een degelijke verdeling van de taken, conform de Grondwet en de wetten van 8 augustus 1980 en 8 augustus 1988 uit te werken en toe te passen.

De minister van Buitenlandse Zaken heeft gezegd, en dat heeft ons genoeg gedaan, dat men over enkele dagen zou beginnen met het opmaken van een inventaris over alles wat op het internationale terrein tot de bevoegdheid van de Gemeenschappen behoort. Wij hopen echter dat het niet bij de belofte van een inventaris en ook niet bij de inventaris zelf zal blijven. Mijnheer de minister, wij rekenen onder meer op u om er als federalist voor te zorgen dat het niet bij voornemens blijft. Wij hopen dat u zich ten volle zal inspannen opdat de bevoegdheden van de Gemeenschappen, meer bepaald wat de ontwikkelingssamenwerking betreft, worden erkend en in praktijk worden gebracht.

Ik verwijs in dit verband naar een interpellatie die ik daaromtrent heb gehouden in 1978, mij richtend tot de toenmalige minister van Ontwikkelingssamenwerking, de heer Outers. Ik heb toen het standpunt verdedigd dat een groot deel van de Ontwikkelingssamenwerking in de toen voorgenomen, maar niet gerealiseerde staatshervorming zou worden toegewezen aan de Gemeenschappen. Daar waar het op hun terrein ligt, zullen

ook de internationale bevoegdheden van de Gewesten, ook voor de Ontwikkelingssamenwerking, in praktijk moeten worden gebracht. Hier denk ik bijvoorbeeld aan de landbouw. De heer Lutgen heeft een lans gebroken voor de overheveling van Landbouw naar de Gemeenschappen en ik kan hem bijvallen.

Mijnheer de minister, wij rekenen op u om daaraan mee te werken. Ondertussen zullen wij u vertrouwen schenken. (*Applaus.*)

De Voorzitter. — Ik stel voor deze bespreking te onderbreken.

Je vous propose d'interrompre ici cette discussion. (*Assentiment.*)

PROPOSITIONS DE LOI

Dépôt

VOORSTELLEN VAN WET

Indiening

M. le Président. — Les propositions de loi ci-après ont été déposées:

1° Par M. de Wasseige, modifiant le Code des impôts sur les revenus et créant un Fonds pour la paix;

De volgende voorstellen van wet werden ingediend:

1° Door de heer de Wasseige, tot wijziging van het Wetboek van de inkomstenbelastingen en tot oprichting van een Vredesfonds;

2° Par MM. Crucke et Content, modifiant l'article 269bis du Code judiciaire.

2° Door de heren Crucke en Content, tot wijziging van artikel 269bis van het Gerechtelijk Wetboek.

Ces propositions de loi seront traduites, imprimées et distribuées.

Deze voorstellen van wet zullen worden vertaald, gedrukt en rondgedeeld.

Il sera statué ultérieurement sur leur prise en considération.

Er zal later over de inoverwegingneming worden beslist.

Wij zetten onze werkzaamheden vanavond te 19 uur 45 voort.

Nous poursuivrons nos travaux ce soir à 19 heures 45.

De vergadering is gesloten.

La séance est levée.

(*De vergadering wordt gesloten te 18 h 50 m.*)

(*La séance est levée à 18 h 50 m.*)

3034